

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ŞANLIURFA İLİNDE ANTEPFISTIĞI ÜRETİMİNDE TARIM SİGORTASI
YAPILMASINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Pınar İRVEN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

**ŞANLIURFA
2019**

Prof. Dr. Turan BİNİCİ danışmanlığında, Pınar İRVEN'in hazırladığı “**Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı Üretiminde Tarım Sigortası Yapılmasını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi**” konulu bu çalışma 05/07/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

İmza

Danışman: Prof. Dr. Turan BİNİCİ

Üye: Prof. Dr. Bahri KARLI

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza MANCI

Bu Tezin Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Yapıldığını ve Enstitümüz Kurallarına Göre Düzenlendiğini Onaylarım.

Doç. Dr. İsmail HİLALİ
Enstitü Müdürü

Bu çalışma HÜBAK Tarafından Desteklenmiştir.
Proje No: 18175

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	v
SİMGELER DİZİNİ	vii
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Önemi	2
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3.Araştırmanın Kapsamı	4
1.4.Tarım Sigortacılığının Tanımı ve Amacı	4
1.5.Tarım Sigortalarının Dünyadaki Uygulamaları	5
1.5.1.ABD'de uygulanan tarım sigortası uygulamaları	6
1.5.2.Avrupa birliği ülkelerinde uygulanan tarım sigortaları uygulamaları	7
1.5.2.1.İspanya	8
1.5.2.2.Fransa	9
1.5.2.3.Almanya	9
1.5.2.4.Yunanistan	9
1.5.2.5.İtalya	10
1.5.2.6.Danimarka	10
1.6.Türkiye'de tarım sigortası uygulamaları	10
1.6.1.Tarım sigortaları havuzu	12
1.6.2.Tarım sigortaları havuzu kurumsal yapısı	13
1.6.3.Tarım sigortası sözleşmesi yapmaya yetkili şirketler	13
1.6.4.Tarım sigortasında devletin prim desteği	14
1.6.5.Tarım sigortası yaptırmak için gerekli koşullar	14
1.6.6.Tarım sigortasında denetim	14
1.6.7."TARSİM" tarafından sunulan sigorta ürünleri	14
1.6.8.Tarım sigortasında risk paylaşımı ve reasürans	15
1.6.9.Tarım sigortasında hasar fazlası desteği	15
2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	16
3.MATERYAL ve YÖNTEM	24
3.1. Materyal	24
3.2. Yöntem	25
3.2.1. Verilerinin elde edilmesinde kullanılan yöntemler	25
3.2.2. Verilerinin analizinde kullanılan yöntemler	26
3.2.3. Araştırma bölgesinin belirlenmesi	27
3.3. Araştırma bölgesine ait bilgiler	27
3.4. Antepfıstığı bitkisine ait bilgiler	28
4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA	30
4.1. Araştırma Bulguları	30
4.1.1. Hipotezler ve testler	44
4.1.1. Lojistik regresyon analizi	49
4.2. Tartışma	53
5.SONUÇLAR ve ÖNERİLER	56
KAYNAKLAR	60
ÖZGEÇMİŞ	62
EKLER	63
Ek-1 Antepfıstığı üreticilerine yöneltilen anket soruları	63

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ŞANLIURFA İLİNDE ANTEPFISTIĞI ÜRETİMİNDE TARIM SİGORTASI YAPILMASINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ

Pınar İRVEN

Harran Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Turan BİNİCİ
Yıl: 2019, Sayfa: 69

Bu çalışmanın amacı; Şanlıurfa il merkez ve ilçelerinde, Antepfıstığı üretimi yapan üreticilerin üretimlerini olumsuz yönde etkileyen risk ve belirsizliklere yönelik olarak tarım sigortası yaptırmaya karar verme aşamasında etkili olan faktörlerle birlikte Antep fıstığı bitkisi için en uygun prim miktarının tespit edilerek bu prim miktarının da özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacına ulaşması için Şanlıurfa il merkezi ve ilçelerinde bulunan tarım sigortası yapan 51 ve yapmayan 249 olmak üzere toplam 300 adet Antep fıstığı üreticisi ile sahada yüz yüze görüşülerek anket çalışması yapılmıştır. Anket sonucu elde edilen bulgular SPSS' de değerlendirilmiştir. Antep fıstığı üreticileriyle yapılan anket formu dört bölüm olup, toplam 72 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümünde üreticilerin sosyo-demografik özellikleri, ikinci bölümünde işletmeye ait özellikler, üçüncü bölümünde üreticilerin tarımsal işletmelerde en çok etkilendikleri iklim olayları ve risk faktörlerini tespit etmeye yönelik sorular yer alırken, dördüncü bölümünde ise çalışmanın esas amacının belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Elde edilen verilerle ilgili yapılan istatistiksel analizde lojistik regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde lojistik regresyon analizinin yanı sıra frekans, ortalama, standart sapma gibi istatistikler ile t-testi ve ki-kare testi de kullanılmıştır. Yapılan lojistik regresyon analiz sonucuna göre, Şanlıurfa ilinde Antep fıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerin; üreticilerin yıllık toplam gelirleri, üreticilerin yaşları ve üreticilerin eğitim durumları olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonuçlarına göre ise tarım sigortası yapılmasını etkileyen faktörlerin, üreticilerin çiftçi örgütlerine üyelik durumları, işletmelerin arazi büyüklükleri, üreticilerin gelir düzeyleri gibi faktörler tespit edilmiştir. Ayrıca yapılan diğer analiz sonuçlarına göre devlet desteği olmasının da tarım sigortası yaptırılmasında etkili bir faktör olduğu ve üreticilerin mevcut prim miktarını yüksek buldukları, prim miktarları düşük olursa tarım sigortası yaptırmak istedikleri tespit edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELEER: Tarım sigortası, antepfıstığı, lojistik regresyon, Şanlıurfa

ABSTRACT

MSc Thesis

DETERMINATION OF FACTORS AFFECTING AGRICULTURAL INSURANCE IN THE PRODUCTION OF PISTACHIO IN ŞANLIURFA

Pınar İRVEN

**Harran University
Graduate School of Natural and Applied Science
Department of Agriculture Economy**

Supervisor: Prof. Dr. Turan BİNİCİ

Year: 2019, Page: 69

The aim of this study is to determine the most appropriate premium amount for the pistachio plant in Şanlıurfa province and its districts and determine the most appropriate premium amount for the pistachio plant with the factors that are effective in the decision making process for agricultural insurance against the risks and uncertainties affecting the production of pistachio producers negatively it is made. In order to achieve the aim of the research, a total of 300 pistachio producers, 51 of whom had agricultural insurance and 249 of those who did not, were interviewed face-to-face in the field. The findings of the survey were evaluated in SPSS. The questionnaire which is made with pistachio producers has four sections and consists of 72 questions. In the first part of the questionnaire, the socio-demographic characteristic of the enterprise, in the third part, the questions related to the determination of the climatic events and the risks factors that the producers are most affected in the agricultural enterprises, are the questions in the fourth part. Logistic regression analysis method was used in the statistical analysis of the obtained data. In addition to logistic regression analysis, statistics such as frequency, mean, standard deviation, t-test and chi-square test were used in the analysis of the research data. According to the logistic regression analysis, the factors affecting the pistachio producers agricultural insurance in Şanlıurfa province are; the total annual income of the producers, the age of the producers and the educational status of the producers. According to results of the test, factors such as agricultural insurance, membership of farmers to farmers organizations, land size of enterprises, income levels of producers were determined. In addition, according to the results of the other analysis, it was found that the fact that the state support was an effective factor in obtaining agricultural insurance and that the producers found the amount of premium available to be high and that they wanted to have agricultural insurance if the premium amounts were low.

KEY WORDS: Agricultural insurance, pistachios, logistic regression, Şanlıurfa

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında bilgi ve tecrübesiyle destekte bulunan ve yüksek lisans eğitimin boyunca yardımlarını esirgemeyen danışmanım Sayın Prof. Dr. Turan BİNİCİYE; Tez çalışmamın ilerlemesinde her fırsatta katkı ve destek veren Sayın Arş. Gör. Muhammed Ali PALABIÇAK'a ve analizlerin yapılmasında büyük yardımları dokunan Dr. Öğr. Üyesi Ali Rıza Mancı'ya ve emeği geçen diğer bölüm hocalarıma; araştırmama katkı sağlayan TARSİM ve acente yetkililerine, saha çalışmalarında sorularıma cevap veren çiftçilere ve çalışmamın yürütülmesinde benden hiç bir zaman desteklerini esirgemeyen ve hayatımın her evresinde yanımda olan değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.1.Tarım Sigortaları Havuzu Kurumsal Yapısı.....	13
Şekil 1.2.Sigorta Sözleşmesi Yapmaya Yetkili Şirketler	13

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa No

Çizelge 3.4.Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı bitkisinin üretim miktarının yıllara göre dağılımı.....	29
Çizelge 4.1.Ankete katılan üreticilerin yaşı	30
Çizelge 4.2.Ankete katılan üreticilerin cinsiyet ve medeni durumları	30
Çizelge 4.3.Ankete katılan üreticilerin eğitim durumları	31
Çizelge 4.4.Ankete katılan üreticilerin meslek dağılımı	31
Çizelge 4.5.Ankete katılan üreticilerin sosyal güvence durumları	32
Çizelge 4.6.Ankete katılan üreticilerin ÇKS kayıt bilgisi ve üretici örgütlerine üyelik bilgisi	32
Çizelge 4.7.İşletmeye ait özellikler	33
Çizelge 4.8.İşletmeye ait arazi varlığı hakkında bilgiler	34
Çizelge 4.9. İşletmeye ait alet-ekipman varlığı hakkında bilgiler	34
Çizelge 4.10.Tarım sigortasına yönelik soruların frekans analizi	35
Çizelge 4.11.Tarım sigortası yaptıran üreticilere sorulan TARSİM'den memnun musunuz sorusunun analizi.....	35
Çizelge 4.12.Hane halkına yönelik sorular ve sosyo-ekonomik özellikler.....	36
Çizelge 4.13.Çiftçilerin deneyimleri ve Antepfıstığı bitkisine yönelik sorular	37
Çizelge 4. 14.Antepfıstığı üretimine yönelik soruların frekans analizi	38
Çizelge 4.15.Antepfıstığı üreticilerinin üretimlerini etkileyen risk faktörlerinin önem derecelerinin frekans analizi	39
Çizelge 4.16.Tarım sigortası yaptıran Antepfıstığı üreticilerinin, tarım sigortasına yönelik düşüncelerinin frekans analizi.....	40
Çizelge 4.17.Antepfıstığı bitkisinde, tarım sigortası yaptıran üreticilere sorulan tarım sigortasına yönelik soruların frekans analizi	41
Çizelge 4.18.Hasar karşılığı alınan tazminat miktarları	42
Çizelge 4.19.Tarım sigortası yaptırmayan Antepfıstığı üreticilerinin , tarım sigortası yaptırmamalarında etkili olan faktörlerin frekans analizi	42
Çizelge 4.20.Tarım sigortasına yönelik soruların frekans analizi	43
Çizelge 4.21.Antepfıstığı üreticilerine sorulan, siz ne kadar ödemek isterdiniz sorusunun analizi.....	43
Çizelge 4.22.Antepfıstığı üreticilerine sorulan siz kaç dönüm Antepfıstığı bahçenizi sigortalattırdınız sorusunun analizi.....	43
Çizelge 4.23.Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gelir düzeylerine ait T-testi sonucu	45
Çizelge 4.24.Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, arazi büyüklüklerine ait T-testi sonucu	44
Çizelge 4.25. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gübreleme ve bakım masraflarına ait T-testi sonucu.....	45
Çizelge 4.26. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, yakıt tüketiminde yapılan masraflara ait T-testi sonucu	45
Çizelge 4.27. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hasat esnasında yapılan masraflara ait T-testi sonucu.....	45
Çizelge 4.28. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, ürünlerin taşıma ve pazarlama masraflarına ait T-testi sonucu.....	46
Çizelge 4.29. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, işgücü maliyetlerine ait T-testi sonucu	46
Çizelge 4.30. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, girdi maliyetlerindeki değişikliklere ait T-testi sonucu.....	47
Çizelge 4.31. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, borçlanma durumuna ait T-testi sonucu.....	47
Çizelge 4.32. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişikliklere ait T-testi sonucu	47

Çizelge 4.33. Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hastalık ve zararlıya bağlı verimde düşmeye ait T-testi sonucu.....	48
Çizelge 4.34. Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, faiz oranındaki değişmelere ait T-testi sonucu.....	48
Çizelge 4.35. Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olma durumuna ait Ki-kare testi sonucu.....	49
Çizelge 4.36. Bağımlı değişken için ilk sınıflandırma çizelgesi	50
Çizelge 4.37. Başlangıç modelinde yer alan değişkenler	50
Çizelge 4.38. Model katsayılarına ilişkin omnibus testi.....	50
Çizelge 4.39. Model Özeti.....	51
Çizelge 4.40. Hosmer ve Lemeshow testi	51
Çizelge 4.41. Bağımlı değişken için son sınıflandırma çizelgesi	51
Çizelge 4.42. Çok değişkenli lojistik regresyon modeli	53

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AKS	Arıcılık Kayıt Sistemi
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
ENESA	Tarım Sigortaları Devlet Kurumu
FCICI	Federal Ürün Sigorta Şirketi
H	Hipotez
HÜBAK	Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Komisyonu
GAP	Güneydoğu Anadolu Projesi
MPCI	Birden Çok Ürüne Dayalı Ürün Sigortası
ÖKS	Örtü Altı Kayıt Sistemi
SKS	Su Ürünleri Kayıt Sistemi
SPSS	Statistical Programme for Social Sciences
SWOT	Güçlü, Zayıf, Fırsat ve Tehdit
TARSİM	Tarım Sigortaları Havuzu
TÜİK	Türkiye İstatistiki Kurumu
TÜRKVET	Veteriner Bilgi Sistemi

1.GİRİŞ

Tarım, ülke nüfusunun gıda maddeleri ihtiyacını karşılaması, tarıma dayalı sanayinin hammaddesi olması, ülkeler için önemli istihdam imkanı sağlaması, dış ticarete doğrudan ve dolaylı olarak katkıda bulunması, milli gelirde önemli bir yer etmesi nedeniyle sosyal ve ekonomik açıdan büyük öneme sahiptir (Keskinılıç, 2013).

Tarım sektörü, kendine özgü özellikleri nedeniyle risk ve belirsizliklerden en çok etkilenen sektördür. Risk ve belirsizlikler, tarım işletmelerini olumsuz etkilemekte ve tarımsal üretimde dalgalanmalara neden olmaktadır (Tümer, 2004). Meydana gelen bu dalgalanmalar, tarımsal üretimde istikrarsızlığa neden olup dolayısıyla bu koşullarda tarımsal üreticilerin gelirlerin de azalışlara neden olacaktır.

Tarım sektörü sahip olduğu özellikleri nedeniyle, diğer sektörlerle göre doğal, politik, ekonomik, sosyal risklerden en çok etkilenen sektördür. Tarım sektörü, üreticilerin kontrolünde olmayan doğal risklerden en çok etkilenen sektördür. Bu yönüyle tarım "üstü açık fabrika" olarak tanımlanmaktadır (Alay, 2012). Gelişmiş ülkeler maruz kaldıkları bu risklerden dolayı, tarım sektöründe teknik koruma önlemleri geliştirmişlerdir (Güngör, 2006).

Dünyada tarım sektörü için kullanılan risk yönetim araçlarından en etkili olanı, Tarım Sigortasıdır. Tarım Sigortası; tarımsal üretimde bulunan çiftçilerin, oluşabilecek risk ve belirsizliklerden dolayı meydana gelen zarar ve kayıplarının, belli bir sözleşme şartları çerçevesinde karşılanmasını güvence altına aldıkları bir sigorta sistemidir (Sevim, 2010). Tarım sigortası, çiftçilerin emeğini güvence altına alan bir sigorta ürünüdür.

Günümüzde, dünyada birçok ülke tarımsal üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması, ve böylece uzun vadede gelir istikrarının sağlanması amacıyla, tarım sigortası sisteminin gelişimi için çalışmalar yapmaktadırlar. Tarım sigortası sisteminin daha

iyi işleyebilmesi için devletler, birçok ülkede sigorta sistemlerine dahil olup, sigorta şirketlerine reasürans ve çiftçilere ise prim konusu vb. konularda destek olup sisteme katkılarda bulunmaktadır. Devletlerin bu katkıları sayesinde, üreticiler sigortayı daha ucuza satın alabilmektedirler (Sevim, 2010).

Ülkemizde uzun yıllar yapılan çalışmalar sonucunda Tarım Sigortaları Kanunu çıkarılmıştır. Ülkemizde 14 Haziran 2015 tarihli 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu ile, devlet destekli tarım sigortası dönemine girilmiştir. Ülkemizde çıkartılan bu kanunla birlikte, Tarım Sigortaları Havuzu uygulamaya konulmuştur. Havuzun gerekli iş ve işlemleri, havuz işleticisi şirket olan "TARŞİM" tarafından yürütülmektedir.

1.1 Araştırmanın Önemi

Tarım, ülke insanının gıda ihtiyacını karşılaması, sanayi sektörünün ham madde ihtiyacını karşılaması, milli gelire ve istihdama katkısı, ülke ekonomisine katkısı, dış ticarete katkısı, ihracata katkısı gibi önemli sebeplerden dolayı, ekonominin vazgeçilmez bir sektörüdür (Keskinkılıç, 2013).

Tarım sektörü, dünyanın bütün ülkelerinde hayati bir öneme sahiptir. Tarım sektörü, diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de hayati bir öneme sahip olup sosyo-ekonomik yaşamında da önemli bir yere sahiptir. Tarım sektörünün önemli sektörler arasında bulunduğu Türkiye'de; üreticiler, tarımsal üretimlerini etkileyen risk unsurlarının etkilerini azaltmak ve tarımsal üretimde sürekliliğin sağlanması için sigorta sistemlerini kullanmaları gerekmektedir.

Tarım sektörü kendine özgü özellikleri nedeniyle sürekli risk ve belirsizliklerle karşı karşıyadır. Bunların başında; tarım sektöründe üreticilerin en çok etkilendiği doğal riskler gelmektedir. Doğal riskler; dolu, don, kuraklık, fırtına gibi üreticilerin kontrolünde olmayan hava koşullarına bağlı oluşan risk çeşididir. Bu nedenle tarım "üstü açık fabrika" olarak da nitelendirilmektedir (Alay, 2012). Tarım sektörü doğal

riskler başta olmak üzere, ekonomik, sosyal ve politik risklerden en çok etkilenen sektörlerin başında gelmektedir.

Tarım sektörü bütün dünyada hem stratejik hem de ekonomik olarak büyük öneme sahip olup desteklenmesi gereken bir sektör olduğundan, sektörün bu risk ve belirsizliklere karşı korunması gerekmektedir. Gelişmiş ülkeler maruz kaldıkları doğal, ekonomik, sosyal, politik, kişisel risklerden dolayı yıllardır, teknolojinin de yardımıyla teknik koruma önlemleri geliştirmişlerdir. Ancak bu gelişmiş teknik koruma önlemleri de sektörün maruz kaldığı risklerin olumsuz etkilerinin giderilmesinde yeterli olamamıştır. Tarım sektöründe karşılaşılan risklerin, özellikle de doğal karakterli risklerin etkilerinin minimuma indirilebilmesi ancak tarım sektöründe etkin bir risk yönetiminin uygulanması ile sağlanabilir. Günümüzde dünyada tarım sektörü için kullanılan en önemli ve en etkili risk yönetim aracı " Tarım Sigortası" dır (Sevim, 2010).

Tarım Sigortası; Tarımsal faaliyette bulunan çiftçilerin oluşabilecek risk ve belirsizliklere karşı, tarımsal emeklerini güvenceye aldıkları bir sigorta ürünüdür. Kısacası tarım sigortaları, tarım sektöründe risk ve belirsizliklerden oluşabilecek hasarların ödenmesini temel alarak, üreticilerin emeğini güvence altına alır (İsel, 2010)

Türkiye'de üreticilerin ürünlerinde meydana gelebilecek kayıpların önlenmesi için yani üreticilerin emeklerinin korunması için çalışmalar yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar sonucunda Tarım Sigortaları Kanunu çıkarılmıştır. Türkiye'de 2005 yılında çıkarılan Tarım Sigortaları Kanunuyla birlikte, Devlet Destekli Tarım Sigortası dönemine geçilmiştir. Tarımsal üreticilerin, türlü emek vererek üretmiş oldukları ürünlerinin, ellerinde olmayan sebeplerle yani üreticinin kontrolünde olmayan sebeplerle, ziyan olmaması için tarım sigortası yaptırmaları çok önemlidir. Bu durum çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca tarım sigortaları gibi önemli bir konuda üreticilerin tutumlarının ortaya konulması ve geleceğe yönelik düşüncelerinin belirlenmesi, hem politika yapıcılar ve sigorta şirketleri tarafından hem de yayım elemanları açısından oldukça önemlidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Şanlıurfa il merkez ve ilçelerinde, Antepfıstığı üretimi yapan üreticilerin üretimlerini olumsuz yönde etkileyen risk ve belirsizliklere yönelik olarak tarım sigortası yaptırmaya karar verme aşamalarında etkili olan faktörlerle birlikte Antepfıstığı bitkisi için en uygun prim miktarının tespit edilerek ve bu prim miktarının da özelliklerinin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin, tarım sigortası yaptırmaya karar verme aşamalarında etkili olan faktörlerle birlikte, prim miktarı faktöründe en uygun prim miktarı tespit edilerek, ve bu prim miktarının özellikleri ortaya konularak elde edilen sonuçlar başta "TARSİM" olmak üzere, politika yapıcıların, sigorta şirketlerinin, yayım elemanlarının ve üreticilerin bilgisine sunulacaktır.

1.3. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmada; Şanlıurfa İlinde bulunan Antepfıstığı üreticileriyle tarımsal üretimlerini olumsuz yönde etkileyen risk ve belirsizliklere yönelik olarak tarım sigortası yaptırmaya karar verme aşamalarında etkili olan faktörlerle birlikte, tarım sigortası yaptırırken önemli bir faktör olan prim miktarı faktöründe, en uygun prim miktarının tespit edilmesi ve bu prim miktarının da özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın kapsamında; Şanlıurfa ilinde bulunan Antepfıstığı üreticileriyle yüz yüze anket çalışması yapılmıştır. Şanlıurfa İlinde bulunan Antepfıstığı üreticilerinin görüşleri doğrultusunda hareket ederek, tarım sigortası yaptırmalarında etkili olan faktörlerle birlikte, prim miktarını etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılarak prim miktarının önemi tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.4. Tarım Sigortacılığının Tanımı ve Amacı

Tarım sektörü kendine has özellikleri nedeniyle risk ve belirsizliklerden en çok etkilenen sektördür. Tarım sektöründe üreticiler ne kadar önlem alsalar da doğal afetleri engellemeleri genelde mümkün olmamakta, çünkü doğal riskler üreticinin

kontrolü altında olmayan risklerdir. Bu nedenle üreticiler; risk ve belirsizliklerden oluşabilecek ürün hasarlarının minimuma indirilmesi amacıyla ve tarımsal üretimin devamlılık arz etmesi için tarım sigortası yaptırmaları gerekmektedir.

Tarım Sigortası; Tarımda risk ve belirsizliklerden dolayı oluşabilecek zarar ve kayıpların belli bir sözleşme şartları çerçevesinde karşılanmasını teminat altına alan bir sigorta sistemidir (Sevim, 2010). Tarım sigortası, üreticilerin başına gelebilecek risk ve belirsizlikler sonucu ürünlerinde meydana gelebilecek zarar ve kayıpların karşılanmasını teminat altına alır. Tarım sigortasının amacı; üreticilerin risk ve belirsizlikler sebebiyle ürünlerinde oluşabilecek zarar ve kayıpların kısmen de olsa karşılanmasını güvence altına alıp ve bu çerçevede sigorta primlerinin belli bir kısmının devlet tarafından karşılanarak, üreticilerin uzun vadede gelir istikrarına kavuşturulması, tarımsal üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması amaçlanmaktadır (Perçin, 2011). Ayrıca, tarım sigortasının en önemli amacı aynı risk ve belirsizliklerle uğraşan üreticilerin ödemiş oldukları primlerle oluşturulacak fonlarla, hasara uğrayan üreticilerin hasarlarının karşılanmasıdır.

1.5. Tarım Sigortalarının Dünyadaki Uygulamaları

Dünya' da modern anlamda tarımsal sigorta uygulamaları 18.yüzyılın ikinci yarısında İrlanda'da kooperatifler tarafından hayvan hayat sigortaları yapılması ile başlanmıştır. İrlanda'da hayvan hayat sigortaları kooperatiflerinin yeterli deneyim ve bilgiye sahip olmamaları, sigortalı sayısının oransal olarak az olması ve prim miktarlarının düşük tutulması nedeniyle başarı olamamıştır (Barış, 2007).

19. ve 20. yüzyılda Almanya, Fransa, İsviçre gibi Avrupa ülkeleri başta olmak üzere ABD ve Japonya gibi ülkelerde daha geniş kapsamlı tarım sigortası uygulamalarına başlanmıştır (Keskinkılıç, 2013). Dünyada bazı ülkelerin uyguladığı tarım sigortası modelleri ilgi çekmiştir ve diğer ülkeler tarafından da benimsenmiştir. Örneğin İspanya'nın uyguladığı tarım sigortası modeli birçok ülkenin tarım sigortası modelini etkilemiştir ve hatta ülkemizde günümüzde uygulanmakta olan tarım

sigortası modeli de İspanya'nın tarım sigortası modelinden etkilenip oluşturulmuş bir modeldir.

1.5.1 ABD'de uygulanan tarım sigortası uygulamaları

ABD'de tarım sigortaları uygulamaları ilk kez 19.yüzyılın sonlarında başlamıştır. ABD'de geniş kapsamlı tarım sigortaları uygulamaları ise ilk olarak, 1938 yılında ürün sigortası yasası ile uygulanmaya başlamıştır (Barış, 2007). 1980 yılında ise, Federal Tarım Sigortaları Kurumu (FCIC) ve özel sigorta şirketleri arasındaki anlaşmalar iyileştirilmiş ve Federal Tarım Sigortası Kanunu çıkarılmıştır. Devletin sigortaya katılımı FCIC ile sağlanırken, özel sigorta şirketlerini temsil etmesi amacıyla, Amerikan Tarım Sigortaları Birliği (AACI) kurulmuştur. Devlet, çiftçinin işletme masrafları ile, çiftçi tarafından ödenen primin belli bir yüzdesini ödemektedir. FCIC, verim garantisi sigortası ile çiftçinin ürününün %75'ini sigortalamaktadır. Ayrıca, Multi risk (Çok Yönlü) ürün sigortası, isteğe bağlı olarak yapılabilmekte ve yürürlükte olan dolu ve yangın sigortaları ile birleştirilebilir. Bu durumda, prim ödemelerinde %15-30'luk bir indirim yapılabilir. Bu programın reasüransı FCIC tarafından yapılmaktadır. Programa yalnızca, özel reasürans şirketlerinin katılımına izin verilmektedir (Doğan, 2012). Devlet desteğiyle gerçekleştirilen, Multi risk (Çok Yönlü) ürün sigortası, günümüzde ABD'de uygulanan en yaygın tarım sigortası modelidir.

ABD'de günümüzde; Tarım Sigortası sistemi, kamu-özel ortaklığı şeklinde sağlanmaya devam etmektedir. Ancak, 1996 yılında Risk Yönetimi Kurumu (RMA) kurulmuştur. Bu kurum; FCIC'nin yönetimini yapmak, Tarım Bakanlığına bağlı olan çiftçilerin ekonomik istikrarını artırmak ve güvenilir risk yönetimi desteği sağlaması amacıyla kurulmuştur. RMA ve FCIC tarım sigortası sisteminin yürütülmesinde birlikte çalışmaktadırlar. Bu sistemle; özel sigorta şirketlerinin rolü ise, acenteleri aracılığıyla tarım sigortası poliçelerinin satışını yapmaktır (Sevim, 2010).

1.5.2. Avrupa birliği ülkelerinde uygulanan tarım sigortaları uygulamaları

Avrupa Birliği ülkelerinde tarımsal sigorta uygulamalarına bakıldığında, uzun yıllardır dolu sigortalarının yaygın bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Bunun dışında bazı ülkelerde, dolunun yanında diğer katastrofik özellikteki sel, kuraklık, fırtına gibi riskler de sigorta edilmekte ve bunların hasar veya primleri devlet tarafından desteklenmektedir. Bunların yanı sıra İspanya, Yunanistan, Portekiz ve Avusturya'da devlet destekli ürün sigortaları uygulanmaktadır. Devlet destekli ürün sigortası uygulamaları İtalya ve Fransa'da ise kısmen uygulanmaktadır.

Dünya genelinde "Birden Çok Riske Karşı Ürün (MPCI)" sigortalarının en çok kullanıldığı ülke ABD, olmasına rağmen uygulamada yeterince başarı gösterememiştir. Bunun nedeni ise; bir yandan sigortanın çok yönlü teşviki sağlanırken, diğer yandan devletin doğal afet yardımlarının devam etmesidir (Barış, 2007).

İspanya, tarım sigortaları uygulamalarında ABD'nin deneyimlerinden yararlanmış ve yapılan çalışmalar sonucunda daha sağlıklı bir sistem kurmayı başarmıştır. İspanya tarım sigortası sistemi, devlet desteğinin özel sigorta şirketleri ile başarılı bir şekilde ilerleyebileceğini göstermektedir. Ayrıca, devletin sisteme prim desteğinin yanında reasürans desteği de vermesinin, sisteme bir müdahale şekli olmadığını, bunun tersine bugüne kadar yapılan doğal afet yardımlarının bir parçası olarak görülmesi gerektiğini, daha önce afete maruz kalıp karşılıksız yardım alanların sigorta sayesinde riske ortak olmalarını sağladığını ortaya koymaktadır. Dünya genelinde "Birden Çok Riske Karşı Ürün Sigortaları (MPCI)" uygulamaları en başarılı olarak İspanya'da gerçekleştirilmektedir (Dinler ve ark., 2005).

Aşağıda bazı AB ülkelerinde tarım sigortaları uygulamaları kısaca işlenmiştir.

1.5.2.1. İspanya

Tarım ürünleri konusunda önemli üretici ülke olan İspanya'da bugün uygulanan tarım sigortası modeli kamu-özel iş birliğine dayanmaktadır. İspanya'da uygulanan bu modelde üreticilerin kurum ve kuruluşlarının da önemli rolleri vardır. İspanya'da uygulanan tarım sigortası sistemi, birden çok riski bir arada içermekte olup, kamu ve özel sektör tarafından ortak yürütülmektedir. Tarımsal üreticiler riskleri ve sigorta kapsamını kendileri belirleyebilmektedir.

İspanya'da uygulanan tarım sigortası sisteminde, kamu ve özel sektör işbirliği vardır. İspanya'da uygulanan bu tarım sigortası sisteminde; sel, don, kuraklık, fırtına, dolu gibi doğal nitelikli riskler için üreticiye geniş kapsamlı bir sigorta teminatı da bulunmaktadır. Ayrıca, tüm tarım sigortası poliçelerinde devlet desteği bulunmaktadır (Güngör, 2006).

İspanya'da uygulanan devlet destekli tarım sigortası modelinde üç kurum görev almakta olup bunlar; Entidad Estatal De Seguros Agrarios (ENESA), Consorcio De Compensacion De Seguros (CCS), Agrupacion Esponala De Entdades Aseguradas De Los Seguros Agrarios Combinados (AGROSEGURO)'dur (Dinler ve ark., 2005).

Devlet, kamu kurumu niteliğindeki bir kuruluş olan (ENESA) ve Ekonomi Bakanlığı'nın kontrolü altındaki reasürans şirketi (CCS) aracılığıyla, reasürans ve prim desteği sağlamaktadır. (AGRUSEGURO) ise, sigorta şirketlerince oluşturulan havuz olup, havuz risklerinde ve uygulanan tarım sigortası programında idari rol üstlenmiştir (Güngör, 2006).

İspanya Tarım Sigortası modelinde yer alan kurumların rolleri şunlardır: ENESA, Tarım, Balıkçılık ve Gıda Bakanlığına bağlı bir kuruluş olup kurumun görevleri, sigorta primlerinin sübvasyonu, tarım sigortası ile ilgili yıllık planların belirlenmesi ve sigorta planlarının uygulamaya konulmasının kontrolüdür. AGROSEGURO ise, ortak sigorta sistemini paylaşan 60 özel şirketin oluşturduğu havuzdur. Havuzun görevleri; üyeleri için program akışını belirlemek, primleri belirlemek ve toplamak,

hasarları değerlendirmek, ödemeleri yapmak ve çiftçilerin kontrolünü sağlamak havuzun görevleri arasındadır. CCS, Reasürans şirketi olarak hareket eden, kendi kaynakları olan bir kamu şirketidir. CCS tarafından reasürans yapılması ise zorunludur (Güngör, 2006).

1.5.2.2. Fransa

Fransa'da uygulanan tarım sigortası sisteminde genel olarak özel sigorta sistemi mevcuttur. Fransa'da uygulanan tarım sigortası sistemi detaylı olarak incelendiğinde ; dolu (tüm ürünler için), fırtına (mısır, üzüm, ayçiçeği için), çoklu risk (tütün) ve diğer çeşitli sebeplerden dolayı hayvan kayıplarında özel sigortaların mevcut olduğu görülmektedir. Ayrıca, özel sigorta tarafından sigortalanamayan doğal felaketler sonucu oluşan tüm kayıp ve hasarlarda devletin üreticilere felaket yardımları vardır (Güngör, 2006).

1.5.2.3. Almanya

Almanya'da dolu sigortaları uygulanmakta ve poliçelerin ise sadece Dolu Sigortası Şirketleri düzenleyebilmektedir. Almanya'da uygulanan tarım sigortası sistemini detaylı incelediğimizde; dolu, don, kalite ile ilgili sigorta, şeker içeriği (şeker pancarı), nişasta içeriği (patates), patatesteki belirli hastalıklar, fırtına, don, sağanak, yağmur, epidemik nitelikteki hastalıklar, hayvanlar için kazalar gibi risklere karşı özel sigorta uygulamaları yapıldığı görülmektedir. Ayrıca, devletin yapmış olduğu felaket yardımları ise kamu fonları tarafından yapılmaktadır (Güngör, 2006).

1.5.2.4. Yunanistan

Yunanistan'da hakim olan tarım sigortası sistemi devlet tarafından yürütülmekte olup özel şirketler ise yalnızca devlet tarafından kapsama alınmayan riskleri sigortalayabilmektedir (Doğan, 2012).

Yunanistan'da tarım sigortası sistemine katılmak, 1961 yılında zorunlu hale getirilmiştir. Ülkede tarım sigortası sisteminde ELGA ve Tarım Bakanlığı işbirliği vardır. ELGA'nın sistemdeki amacı; ürün, hayvan ve işletme sabit varlıklarına zorunlu sigorta yapmak, doğal riskler konusunda araştırma yapmak ve ürün koruma programlarını aktif hale getirmektir (Barış, 2007). Tarım Bakanlığının görevleri ise, ELGA'yı denetlemek, zararlarını kapatmak ve stratejilerini onaylamaktır.

1.5.2.5. İtalya

İtalya'da uygulanan tarım sigortası sisteminde özel sigorta sistemi uygulanmaktadır. Devlet ise bu sisteme, üreticilere felaket yardımı yaparak katılmaktadır.

İtalya'da uygulanan tarım sigortası sisteminde; kapsam her yıl değişmekle birlikte, dolu, çeşitli risklere (don, rüzgar, kuruma, bazı ürünlerde güneş yanması gibi riskler ile meyve ağaçlarında hastalık ve zararlılara) yönelik sigorta yapılabilmektedir. Uygulanmakta olan tarım sigortası programında devlet, kısmi destekler aktarmakta ve büyük çaplı doğal nitelikli felaketlerde ise üreticilere felaket yardımları yapmaktadır (Doğan, 2012).

1.5.2.6. Danimarka

Danimarka'da tarım sigortası sisteminde; bitkisel ürünler dolu riskine karşı isteğe bağlı olarak sigortalanmaktadır. Ayrıca, serada yetiştirilen bitkisel ürünler ise bütün risklere karşı sigortalanmaktadır. Tarım sigortası iş ve işlemleri özel sigorta şirketleri tarafından yapılmaktadır. Danimarka'da tarım sigortası sisteminde; devlet desteği bulunmamaktadır (Doğan, 2012).

1.6. Türkiye'de tarım sigortası uygulamaları

Ülkemizde tarım sigortaları ile ilgili ilk çalışmalar, Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlamıştır. Daha sonra çeşitli kurum ve kuruluşlar konu ile yakından ilgilenmiş ve

çeşitli çalışmalar yapmışlardır. İlk olarak T.C. Ziraat Bankası, tarım sigortası ile ilgili çalışmalar yapmıştır. 1937 tarih ve 3202 sayılı T.C. Ziraat Bankası Yasası'nda tarım sigortaları konusuna yer verilmiştir. Tarım Sigortaları konusu, 1938 yılında "Köy ve Ziraat Kongresi"nde ele alınmıştır. Bu dönemde Türk Ticaret Kanunu'nun 1316. ve 1319. Maddelerinde tarım sigortasının yasal yönleri düzenlenmiştir (Güngör, 2006).

Türkiye'de tarım sigortaları uygulamaları ise, özel sigorta şirketlerinin sadece bitkisel ürünlerde dolu riskine karşı sigorta yapmalarıyla başlamıştır. İlk olarak 1957 yılında Şeker Sigorta, şeker pancarı üreticilerine bitkisel ürünlerde dolu sigortası uygulamasına başlamıştır. Daha sonra 1960 yılında Başak Sigortanın, dolu bitkisel ürün (dolu) ve hayvan hayat sigortası faaliyetleri ile uygulamalar sürmüştür.

1995 yılında tarım branşında çalışma yapan sigorta şirketlerinin bir araya gelmesi ile Tarım Sigortaları Vakfı (TSV) kurulmuştur. TSV, 2006 yılına kadar ülkemizde hasar tespit organizasyonunu ve risk inceleme işlemlerini tek elden sağlamıştır. Tarım poliçesi düzenleyen sigorta şirketleri kendi poliçelerine ait hasar ihbarlarını TSV'ye göndermiş, TSV mevcut eksperleri ile bağımsız ekspertiz yapmış ve ekspertiz raporlarını ilgili sigorta şirketlerine iletmiştir. TSV, Tarım Sigortaları Havuzu'nun kurulması ile beraber 2006 yılında tüm veri ve sistemlerini işletici şirkete (TARSİM) devretmiştir (Tümer, 2004).

1998 Yılı Hükümet programında yer alan "Tarımsal Politikalarla İlgili Yapısal Değişim Projesi" çerçevesinde hazırlanan "Tarım Sigortaları Teşviki Hakkında Kanun Tasarısı" devlet desteğinin sağlanması ve havuz sisteminin kurulmasını planlamaktadır. Fakat, üreticinin primine destek olacak yeterli devlet desteğinin sağlanamayacağı görüşü nedeniyle kanun çıkarılamamıştır (Perçin, 2011).

2000 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığının başlattığı Tarım Reformu Uygulama Projesi (ARIP-Agricultural Reform Implementation Project) uygulamaya geçirilmiştir (Güngör, 2006). ARIP Projesinin desteklemelerle ilgili kısmında, tarım ürünleri sigortası için devlet desteğinin sağlanmasına ilişkin yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi de yer almış ve Dünya Bankası'na taahhüt edilen sürede "Tarımda

Devlet Destekli Tarım Ürünleri Sigortaları"nın başlaması planlanmıştır. (Perçin, 2011).

Ülkemizde tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınabilmesi amacıyla bir sigorta mekanizmasının devreye sokulması düşünülmüş ve bu amaçla 14/06/2005 tarihli 5363 sayılı "Tarım Sigortaları Kanunu" çıkarılmıştır. Uzun yılların uğraşı olarak ortaya konulan 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu 21.06.2005 tarih ve 25852 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun ile birlikte kanun kapsamına alınan riskler ile ilgili olarak yapılacak sigorta sözleşmelerinde standardın sağlanması, riskin en iyi koşullarda transferi için uygun ortam oluşturulması, oluşacak hasarlardan tazminatın tek merkezden ödenmesi ve tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması amacıyla yönelik olmak üzere bir Sigorta Havuzu kurulmuştur. Sigorta Havuzuna ilişkin tüm iş ve işlemler, bu havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit paylarla ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. (TARSİM) tarafından yürütülmektedir (Perçin, 2011).

1.6.1. Tarım sigortaları havuzu

Üreticilerin risk ve belirsizlikler karşısında mağduriyetlerinin giderilmesi ve bu risk ve belirsizliklere karşı çözüm bulunabilmesi için ülkemize uygun tarım sigortaları sisteminin kurulması yönünde, havuz modeli örnek alınıp, uygulanmıştır. Bu havuz modeli İspanya'da uygulanan modelden örnek alınmıştır. Tarım Sigortaları Havuzu ile sistem güvence altına alınmış, yaşanan risklere maruz kalan üreticilerin ürünleri teminat altına alınarak, üretimin sürdürülebilir olması ve uzun vadede gelir istikrarının sağlanması amaçlanmıştır. Tarım Sigortaları Kanun'u kapsamındaki risklerin; teminat altına alınması, hasar ve kayıpların tespit edilmesi, üreticilere tazminat ödemelerinin yapılması ve sigorta hizmetlerinin yürütülebilmesi sebebiyle Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) kurulmuştur (Perçin, 2011).

1.6.2. Tarım sigortaları havuzu kurumsal yapısı

Şekil 1.1. Tarım Sigortaları Havuzu Kurumsal Yapısı (Anonim, 2018)

Tarım Sigortaları Havuz Yönetim Kurulu, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı'ndan ikişer, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş'den birer olmak üzere toplam yedi üyeden oluşmaktadır (Anonim, 2018).

1.6.3. Tarım sigortası sözleşmesi yapmaya yetkili şirketler

Şekil 1.2. Sigorta Sözleşmesi Yapmaya Yetkili Şirketler (Anonim, 2018)

TARSİM'in tüm iş ve işlemlerinin, bu Havuz'a eşit payla katılan 24 sigorta şirketinin ortak olduğu bir İşletici Şirket tarafından yürütüleceği, Tarım Sigortaları Kanununda belirtilmektedir. (Kabaoğlu, 2017).

1.6.4. Tarım sigortasında devletin prim desteği

Devlet tarafından sağlanacak prim desteği miktarı, her yıl ile Cumhurbaşkanı tarafından belirlenmektedir. 2019 yılı itibariyle tüm ürünlerde ödenmesi gereken sigorta priminin %50'si (don teminatında, 2/3'ü), devlet tarafından karşılıksız destek olarak karşılanmaktadır. Ayrıca İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortasında ise primlerin %60'ı devlet tarafından karşılıksız ödenmektedir (Anonim, 2018).

1.6.5. Tarım sigortası yaptırmak için gerekli koşullar

Tarım Sigortası sisteminde, sisteme katılım gönüllük esasına bağlıdır, yani zorunlu olmayıp, tamamen isteğe bağlıdır. Tarım üreticilerinin sigorta yaptırabilmeleri ve devletin prim desteğinden faydalanabilmeleri için; bitkisel ürünleri için, ÇKS'ye, büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvanları için, TÜRKVET'e, sera için, ÖKS'ye, su ürünleri çiftlikleri için, SKS'ye ve arıcılık için, AKS'ye kayıt yaptırmaları ve yaptırmış oldukları bu kayıtlarını, her yıl güncellemeleri gerekmektedir (Anonim, 2018).

1.6.6. Tarım sigortasında denetim

Tarım Sigortaları Kanununda belirtildiği gibi denetim; Tarım Sigortaları Havuzu ve İşletici Şirketin; her yıl sigortacılık uygulamaları yönüyle Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca, diğer tüm idari ve mali denetimleri ise, Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bu yapıyla sistem; devletin gözetimi, denetimi ve garantisinde olan bir sistemdir (Anonim, 2018).

1.6.7. "TARSİM" tarafından sunulan sigorta ürünleri

Ülkemizde TARSİM tarafından sunulan devlet destekli tarım sigortası ürünleri şunlardır: Bitkisel Ürün Sigortası, İlçe Bazlı Kuraklık Verim Sigortası, Sera Sigortası, Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası, Küçükbaş Hayvan Hayat Sigortası,

Kümes Hayvanları Hayat Sigortası, Su Ürünleri Hayat Sigortası, Arıcılık (Arılı Kovan) Sigortası (Anonim, 2018).

1.6.8. Tarım sigortasında risk paylaşımı ve reasürans

Tarım Sigortaları Havuzu, üstlendiği bu risklerle ilgili olarak koruma satın almak için ulusal ve uluslararası şirketlerle reasürans anlaşmaları yapmak için gerekli çalışmalar yapmaktadır. Ulusal ve uluslararası piyasadan sağlanan korumanın yeterli olmaması halinde Cumhurbaşkanınca belirlenecek kısım, devlet tarafından taahhüt edilerek yerine getirilir (Anonim, 2018).

1.6.8. Tarım sigortasında hasar fazlası desteği

Ulusal ve uluslararası piyasalardan sağlanan reasüransın, yeterli olmaması halinde yada olağanüstü hallerde beklenenden fazla hasar olması durumlarında; Cumhurbaşkanı kararı ile ihtiyaç duyulan ilave ödenek miktarı devlet tarafından, Hasar Fazlası Desteği şeklinde Havuz'a aktarılarak hasarların tazmin edilmesi sağlanmaktadır (Anonim, 2018).

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Eraktan (1970), Türkiye'de zirai sigortanın lüzum ve önemi konulu çalışmasında; Türkiye'de ve dünyada uygulanan tarım sigortası uygulamalarından bahsetmiş ve tarım sigortasının önemini vurgulayarak, kişi ve kurumların tarım sigortaları konusunda, gelecekteki sorumluluklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, tarımsal sigortacılık işlerinin devlet tarafından kurulacak olan kooperatifler aracılığı ile birlikte yürütülmesi gerektiğini belirtmiştir.

Boz (1993), Tarım sigortasının Polatlı ilçesinde yayılması ve benimsenmesi üzerine bir araştırma başlıklı tez çalışmasında; Türkiye'deki tarım sigortası sistemi ile Tarım sigortasının Ankara İli Polatlı ilçesinde benimsenmesi ve yayılması konularının incelenmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla, Polatlı ilçesinde tarım sigortası yaptıran üreticiler ve tarım sigortası yaptırmayan üreticiler olmak üzere iki gruba ayırdığı çiftçilerle anket çalışması yapmıştır. Araştırma sonucuna göre; üreticilerin gelir yetersizlikleri, tarım sigortasının etkin bir şekilde yayım sisteminin olmayışı, tarım sigortasının kırsal alanlarda yayılmasını engelleyen en önemli unsurlar olduğunu belirtmiştir.

Tümer (2004), Erzurum merkez ilçe köylerindeki çiftçilerin tarım sigortası ile ilgili eğilimleri üzerine yaptığı çalışmasında; araştırmasının ana noktası çiftçilerin tarım sigortası yaptırma eğilimlerinin belirlenmesi ve çiftçilerin bu eğilimlerini belirleyen faktörlerin belirlenmesi oluşturmaktadır. Bu amaçla yazın taraması yapmış, kamu kurum ve kuruluşlardan veriler elde etmiş ve ardından da çiftçilere anket çalışması uygulamıştır. Çalışma sonucunda, çiftçilerin tarım sigortası konusunda yeterli derecede bilgilendirilmesinin, çiftçilerin eğitim düzeylerinin yükseltilmesinin ve çiftçilerin refah düzeylerinin iyileştirilmesiyle birlikte tarım sigortasına olan eğilimlerinin artacağını tespit etmiştir.

Akçaöz ve ark. (2006), Antalya ilinde tarımsal üretimde risk yönetimi ve tarım sigortası uygulamaları adlı çalışmalarında; Antalya ilinde üreticilerin risk davranış

gruplarına göre tarım sigortaları ile ilgili gösterdikleri tutumları belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma verilerini kamu, kurum ve kuruluşlardan alınan bilgiler, konuyla ilgili benzer kaynaklardan alınan bilgiler ve üreticilerle yapılan anket çalışması uygulaması oluşturmaktadır. Çalışma sonuçlarına göre; tarımsal işletmelerin %77,6'sının tarım sigortasını düzenli olarak yapmadıklarını saptamışlardır. Ayrıca, tarım işletmelerinin tarım sigortası yaptırmama sebeplerinin; tarımsal işletmelerin gelir yetersizliği, prim miktarının yüksekliği ve hasar ödemelerindeki düzensizliklerin olduğunu belirtmişlerdir.

Güngör (2006), Türkiye'de tarım sigortası uygulamaları ve devlet destekli tarım sigortası adlı çalışmada; tarım sektörünün ülke ekonomisi için önemine, tarım sigortasının önemine, tarım sigortasının dünyada gelişim sürecine, Türkiye'de tarım sigortasının gelişim sürecine ve Türkiye'de uygulanan devlet destekli tarım sigortası modeline (TARSİM) değinmiştir. Araştırmanın sonucunda; üreticilerin üretimlerini en çok etkileyen risklerden olan doğal karakterli risklerin tarım sektöründeki negatif etkilerinin, risk yönetim araçlarının geliştirilmesi ve risklerin küresel pazarlara transfer edilerek hafifletilebileceğini, bu yöntemlerle de tarım işletmelerinin gelir istikrarına kavuşabileceklerini ve bu sayede tarım sektörünün ülke ekonomisinde katkısının daha da artırabileceğini belirtmiştir.

Barış (2007), Türkiye'de ve Avrupa Birliği ülkelerinde risk yönetimi ve tarım sigortalarının AB'ne uyum açısından değerlendirilmesi adlı çalışmasının amacı; Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanmakta olan tarım sigortaları uygulamalarını göz önünde bulundurarak Türkiye'de tarım sigortalarının geliştirilmesi için gerekli önlemlerin tespit edilmesi ve risk yönetimi açısından tarım sigortasının önemini vurgulamaktır. Bu amaçla konuyla ilgili yazın taraması yapmış ve elde ettiği verileri SWOT Analizi yaparak değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda, tarım sigortaları sisteminin başarılı bir şekilde uygulanması için bu sistem içindeki tüm kurum ve kuruluşların işbirliği içinde çalışmasının önemli olduğunu ve prim üretimlerinin artırılması konusunda çiftçilerin eğitilmeleri gerektiğini ve devlet destekli tarım sigortaları modelinin başarılı olması için sistemin tanıtılmasının oldukça önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Yavuz (2010), Polatlı ilçesinde üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin analizi adlı tez çalışmasının amacı; Polatlı ilçesinde çiftçilerin tarım sigortası yaptırmaya karar verme aşamasında etkili olan faktörlerin belirlenmesidir. Bu amaçla üreticilerle anket çalışması yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre; bireysel niteliklere bakıldığında kredi kullanımı ve tarım dışı gelirin, işletme niteliklerinden hayvan varlığı ve şeker pancarı ekim alanının tarım sigortası yaptırmada etkili olan faktörler olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte devlet tarafından verilen prim desteğinin de tarım sigortası yaptırmada etkili bir faktör olduğunu tespit etmiştir.

Çetin (2010), Devlet destekli tarım sigortalarının yapısal olarak incelenmesi ve gelişme potansiyeli yönünden öneriler isimli çalışmasının amacı; Türkiye'de uygulamaya konulan devlet destekli tarım sigortası modelinin incelenip, uygulamaya konulan sigorta ürünlerinin üreticilerin ihtiyaçlarını karşılama durumunun belirlenmesidir. Bu amaçla çalışmada, seracılıkta önemli bir yere sahip olan Yalova ilinde bulunan çiftçilerle anket çalışması yapmıştır. Anket yoluyla, üreticilerin sera sigortası ile ilgili bilgi düzeyleri, beklentileri, düşünceleri ve eleştirileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; üreticilerin düşüncelerinin, ihtiyaçlarının, isteklerinin dikkate alınmadığı sigorta sistemlerinin gelişemeyeceğini bu nedenle de devletin ve sigorta şirketlerinin üreticilere özel ilgi göstermesi gerektiğini tespit etmiştir.

Sevim (2010), Türkiye'de tarım sigortalarında tarım sigortaları havuzu ve Tarsim uygulamaları adlı çalışmasının amacı; Türkiye'de uygulamaya konulan devlet destekli tarım sigortasının temelini oluşturan Tarım Sigortaları Havuzu ve TARSİM'in çalışmalarını incelemek ve bu sistemin başarılı olması için üzerinde durulması gereken konuların incelenmesidir. Çalışma, literatür taraması şeklinde yapılmıştır. Çalışma sonucuna göre; Türkiye'de uygulanan bu yeni sistemin başarılı olması için, dünyadaki diğer tarım sigortası modellerinin sürekli takip edilmesi gerektiğini, reasürans çalışmasında istikrarın sağlanması gerektiğini ve TARSİM'de nitelikli personel açığının kapatılması gerektiğinin önemli olduğunu belirtmiştir.

İsel (2010), AB ortaklık sürecinde Türkiye'nin tarım politikaları ve buna bağlı olarak değişen tarım sigortalarının incelenip değerlendirilmesi adlı çalışmasında; Türkiye-AB ortaklık sürecinde Türkiye'nin AB OTP'na uyum süreci incelenmiş ve Dünya ve AB ülkelerindeki tarım sigortası modelleri incelenmiştir. Daha sonra Türkiye'deki tarım sigortaları gelişim süreci incelenmiş ve devlet destekli tarım sistemi detaylı olarak incelenip, değerlendirilerek sistemin başarılı olup olmadığı, planlanan hedeflere yaklaşıp yaklaşılmadığı ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarına göre; devlet destekli tarım sigortası sektöründeki sorunların başında sigorta poliçesini oluşturan ve hasarı ödeyen şirketin aynı olması ve tahsilat sorununun olduğu tespit edilmiş ve bu sorunların düzeltilmesi için önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca, sigorta sisteminin yaygınlaştırılması için verilen eğitimlerin çoğaltılması gerektiği belirtilmiştir.

Perçin (2011), Geleneksel tarım sigortaları ile devlet destekli tarım sigortaları uygulamalarının karşılaştırılması üzerine bir araştırma adlı tez çalışmasının amacı; Türkiye'de tarım sigortasının önemini vurgulayarak, geleneksel ve devlet destekli tarım sigortası uygulamalarının karşılaştırılıp değerlendirilmesidir. Bu amaçla yazın taraması yapılmış ve elde edilen bulgular SWOT analizi yapılarak değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda; TARSİM sisteminin geleneksel sigorta sistemine göre, daha üstün olduğu tespit edilmiştir.

Alay (2012), Kastamonu ili tarım kredi kooperatiflerinde tarım sigortaları uygulamalarının değerlendirilmesi adlı çalışmasını; Kastamonu ilinde bulunan Tarım Kredi Kooperatiflerindeki tarım sigortası potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla yapmıştır. Bu amaçla, tarım kredi kooperatifi personelleri ve çiftçilerle anket çalışması yapmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; kooperatiflerde tarım sigortası konusunda ayrı personel çalıştırılmadığı, iş yükünün fazla olması sebebiyle personellerin çeşitli sorunlarla karşılaştıkları, fakat çiftçilerin kooperatifleri tercih ettiklerini tespit etmiştir. Araştırma sonucunda; tarım sigortası yaptırma oranının da yıllara göre artış gösterdiği tespit edilmiştir. Çiftçilere neden tarım kredi kooperatiflerini tercih ettikleri sorulduğunda ise, tarımsal girdi ve tarımsal kredi ihtiyaçlarının tarım kredi kooperatiflerinden karşılamaları, kooperatif merkezlerinin

yaşadıkları yere yakın olması gibi nedenlerden dolayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Tarım sigortası yaptırmamalarındaki sebep sorulduğunda da verilen cevaplar, prim miktarını yüksek bulmaları ve tarım sigortası konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları gibi benzer cevaplar vermişlerdir.

Ertan ve Gök (2012), Eğirdir ilçesi tarım üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin analizi başlıklı çalışmalarının amacı; Eğirdir ilçesindeki tarım üreticilerinin tarım sigortası yaptırırken etkili olan faktörlerin belirlenmesi ve ilçede tarım sigortası uygulamasının bilinirlik seviyesinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, Eğirdir İlçesindeki tarım üreticilerine anket çalışması uygulanmıştır. Çalışma sonucuna göre; üreticilerin yaşlarının ve eğitim durumlarının tarım sigortası yaptırmada etkili faktörler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, tarım sigortası yaptırmada devletin prim desteğinin de %86 oranında etkili olduğu ortaya konulmuştur.

Chongharalouye Yekan (2012), Türkiye'de tarım sigortası uygulamasının analizi başlıklı çalışmasının amacı; Türkiye'de tarım sigortalarının yaygınlaşmasını sağlarken, risk ve belirsizliklerin olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi ve tarımsal üretimde verimliliğin nasıl artırabileceğini tespit etmektir. Çalışma, literatür taraması şeklindedir. Çalışmasında, bazı ülkelerde uygulanan tarım sigortası modellerinden bahsetmiş, Türkiye'de tarım sektörünün ekonomideki önemini vurgulamış, Türkiye'de tarım sigortasının gelişimini incelemiş ve devlet destekli havuz sistemi modelini değerlendirmiştir. Araştırma sonucuna göre; tarım sektöründe meydana gelen risk ve belirsizlikler için tek çözümün tarım sigortası olduğunu ve tarım sigortasının gelir istikrarsızlığını önleyeceğini ve ekonominin gelişimine katkıda bulunacağını belirtmiştir.

Doğan (2012), Türkiye ve Avrupa Birliği'nde tarım sigortaları uygulamaları başlıklı çalışmasının amacı; Türkiye'de uygulanan tarım sigortası modelini incelemek ve Avrupa Birliği ülkelerinde uygulanan özellikle de İspanya'da uygulanan tarım sigortası modelinin incelenip, Türkiye'de uygulanan tarım sigortaları branşına neler sağlayabileceğini tespit etmektir. Araştırma sonuçlarına göre; Türkiye'de uygulanan

devlet destekli tarım sigortası sisteminin başarılı olması için Tarım Sigortaları Havuz'unda yer alan kurumların görev ve sorumluluklarını eksiksiz yerine getirmeleri gerektiği belirtilmiş, tarım sigortasının yaygınlaştırılması için sürekli yayınlar yapılması ve eğitim programlarının yapılması gerektiği, sistemin politik baskıya maruz kalmaması gerektiği, prim desteğinin ürün ve risk bazında farklılaştırılması gerektiği gibi faktörler tespit edilmiştir.

Keskinkılıç (2013), Tarım sigortacılığı: Dünya ve Türkiye'deki uygulamaların değerlendirilmesi adlı çalışmada; dünyada bulunan gelişmiş ülkelerdeki tarım sigortası modellerini incelemiş ve bu ülkelerin sahip olduğu deneyimleri sayesinde, Türkiye'de uygulanan tarım sigortası sistemindeki sorunları bularak, bu sorunların iyileştirilmesi amacıyla çözüm önerileri sunmuştur. Çalışmada verilerin elde edilmesi için yazın taraması yapılmıştır. Ülkelerdeki Sigorta uygulamalarının karşılaştırılabilmesi amacıyla analizlerinde, tarım sigortacılığı kavramsal çerçevesini kullanmış ve sigorta sisteminin kavramsal çerçevesini alt yapı, üst yapı ve sürdürülebilirlik açısından değerlendirmiştir. Ayrıca çalışmada, tarım sigortacılığı ve risk yönetiminin hem sigorta şirketleri hem de üreticiler açısından önemli olduğunu vurgulamıştır.

Kıpkemoı (2016), çalışmasının amacı; Çiftçilerin tarım sigortası yaptırmaya yönelik tutumlarının belirlenmesi ve Samsun iline bağlı Çarşamba ilçesinde üreticilerin tarımsal sigortada ödeme istekliklerinin tespit edilmesidir. Bu amaçla, rastgele seçilen 42 çiftçiyle anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre; Tarım sigortası yaptırma oranının yeterli olmadığı ve buna etki eden en önemli faktörün ise sigorta poliçesi içeriğinin sınırlı olmasıdır. Tarım sigortası yaptırmamaya etki eden diğer faktörler ise, sigortaya olan güven eksikliği, sigorta poliçesinin belirsiz içeriği, prim miktarının yüksek oluşu, sigorta hakkında sınırlı bilgi, küçük tarım işletmelerinin varlığı ve talep için uzun bekleme süresi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, araştırma bulgularına göre, çiftçilerin neredeyse yarısının tarımsal sigorta poliçesi satın almak için istekli oldukları tespit edilmiştir.

Yazgı (2017), Türkiye'de tarım sigortası uygulamaları, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve alternatif model arayışı başlıklı çalışmasının amacı; Türkiye'de uygulanan tarım sigortası uygulamalarını inceleyerek, tarım sigortasının yaygınlaştırılması, sigortalı sayısının artırılması için politika önerilerinde bulunmaktır. Bu amaçla; Tekirdağ ili ilçelerinden olan Hayrabolu, Malkara ve Süleymanpaşa ilçelerinde bulunan üreticilerle anket çalışması yapmıştır. Anket çalışması sonucunda elde ettiği verileri lojistik regresyon modelinde analiz etmiştir. Çalışma sonucunda; tarım sigortasının yaygınlaştırılması için gerekli olan alternatif modelin gelir sigortası olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, tarım sigortası yaptıran üretici sayısının artırılması içinde prim miktarının düşürülmesi gerektiği ve devletin verdiği prim desteğinin en az %50 olacak biçimde devam ettirilmesi ve hatta devlet kaynakları uygunsa prim miktarına olan devlet desteğinin artırılması gerektiğini belirtmiştir.

Kabaoğlu (2017), Fındık üreticilerinin tarım sigortası yapmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin analizi: Düzce ili örneği, adlı tez çalışmasının amacı; Düzce ilinde fındık üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin belirlenmesidir. Bu amaçla; Düzce ilinde bulunan fındık üreticileriyle yüz yüze anket çalışması yapmıştır. Elde edilen veriler lojistik regresyon modelinde analize tabi tutulmuştur. Çalışmasında, Türkiye'de ve dünyada uygulanan tarım sigortası modellerini de incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan en önemli faktörlerin; üreticilerin aylık gelirlerinin, hane halkı sayılarının, devlet yardımından yararlanma durumu, sigorta bilgileri, ortakçılık, yarıcılık durumları gibi faktörlerin en önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Nalinci (2018), Amasya ilindeki üreticilerin riske karşı tutumları ve tarım sigortası karar sürecinde etkili olan faktörlerin analizi isimli çalışmasının amacı; Amasya ilinde bulunan üreticilerin tarım sigortası yaptırmada etkili olan faktörlerin belirlenip, ortaya konulmasıdır. Bu amaçla, Amasya iline bağlı bazı köylerdeki üreticilerle anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ki-kare testi ve lojistik regresyon yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, tarım

sigortası yaptırmama nedenlerinin sırasıyla; dini nedenler, gelirin yetersiz olması, hasar bedelinin ödeneceğine inanılmaması ve sigorta primlerinin yüksek olması olarak belirtilmiştir. Üreticilerin en çok etkilendiği risk faktörlerinin ise sırasıyla; iklim, tohum-gübre-yem kalitesi olduğu ve karşılaşılan en önemli risklerin ise don, dolu ve kuraklık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, tarım sigortası konusunda üreticilerin bilgilendirilmesinin, sigorta prim miktarının düşürülmesinin, eksper hizmetlerinde kalitenin artırılması ve tarım sigortası sisteminin kapsam olarak genişletilmesiyle tarım sigortası yaptırma oranlarının artabileceği belirtilmiştir.

3. MATERYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Çalışmanın ana materyalini, 2017 yılında Şanlıurfa'da Antep fıstığı üretimi yapan çiftçilerle yüz yüze görüşme sonucu anket yöntemiyle elde edilen veriler oluşturmaktadır. Anket yoluyla elde edilen veriler, çalışmanın birincil verilerini oluşturmaktadır. Çalışmanın ikincil verilerini ise; Gıda Tarım ve Ormancılık Bakanlığı Şanlıurfa İl müdürlüğü verileri, TARSİM verileri, TÜİK verileri, Şanlıurfa İlinde bulunan TARSİM Sigorta Şirketleriyle yapılan yüz yüze görüşmeler sonucu elde edilen veriler, YÖK Dokümantasyon Merkezi'nden konuyla ilgili yapılan çalışmalardan alınan veriler, konuya ilişkin makaleler, konu ile ilgili yapılmış araştırma, derleme ve diğer çalışmalar oluşturmıştır.

Araştırma sahasını, Şanlıurfa İline bağlı merkez ilçeler ve diğer ilçeler (Bozova, Halfeti, Birecik, Suruç) oluşturmaktadır. Şanlıurfa'da araştırma sahası kapsamında, 2017 yılında Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olan Antep fıstığı üretimi yapan çiftçi sayısı, 155020'dir. Anket uygulanacak üretici sayısı, " Oransal Örneklem Yöntemi" kullanılarak belirlenmiştir (Newbold, 1995).

Oransal Örneklem Formülü:

$$n = \frac{N * p * q}{(N - 1) * \sigma_p^2 + p * q} = \frac{155020 * 0.5 * 0.5}{(155020 - 1) * (0.0305)^2 + 0.5 * 0.5} \cong 268$$

$$\sigma_p^2 = \left(\frac{r}{Z_{\alpha/2}} \right)^2 = \left(\frac{0.05}{1.64} \right)^2 = 0.0305^2$$

Formülde;

n: Örnek büyüklüğü,

N: Popülasyondaki işletme sayısı,

σ_p^2 : Oranın varyansı,

r: Ortalamadan izin verilen hata payı (%5),

$Z_{\alpha/2}$: z cetvel değeri

p: İncelenen olayın meydana gelme olasılığı olarak ifade edilmektedir.

Çalışmada örnek büyüklüğünün belirlenmesi için; %5 hata payı ve %90 güven aralığında çalışılmıştır. Burada %90 güven aralığında ($z = 1.64$) ve ortalamadan izin verilen %5 hata payı ile anket yapılacak işletme sayısı 268 olarak belirlenmiştir. Ancak; hesaplanan örnek büyüklüğüyle birlikte, yedek anket doldurulması uygun bulunmuştur. Bu nedenle çalışmada; yapılan anketlerin %10'u (32 adet) kadar yedek anket doldurulup, analizlerde toplam 300 adet anket kullanılmıştır.

3.2. Yöntem

3.2.1. Verilerin elde edilmesinde kullanılan yöntem

Şanlıurfa İlinde, 2017 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğüne kayıtlı olan, Antep fıstığı üretimi yapan çiftçilerin ilçe bazında dağılımı alınarak, örneklem hacmi belirlenmiştir. Örneklem hacmi belirlendikten sonra; araştırmanın amacına uygun anket formlarının oluşturulması için, önceki çalışmaların anket formları detaylı şekilde incelenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda; araştırmanın amacına uygun bir biçimde anket formları oluşturulmuştur. 60 adet ön anket çalışması yapılmıştır ve anket formunda yer alan sorularda eksiklik olduğu fark edilip, anket formlarındaki eksiklikler giderilerek asıl anket çalışması yapılmıştır. Şanlıurfa İlinde araştırma kapsamında; Antep fıstığı üretimi yapan çiftçilerle anket yapılırken, tarım sigortası yapan ve yaptırmayan tüm üreticilere anket uygulaması yapılmıştır.

Şanlıurfa İlinde Antep fıstığı üreticileriyle, yapılan anket formlarının gerekli kontrol ve düzenlemeleri yapılmıştır. İncelemeleri yapılan anket formları için, Excelde veri tabanı oluşturulmuştur. Excel'de oluşturulan veri tabanının, SPSS programına girişleri yapıldı. SPSS programına girişleri yapılan verilerin, SPSS programı yardımı ile gerekli analizleri yapıldı ve elde edilen bulgular yorumlanarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Antepfıstığı üreticileriyle yapılan anket formu dört bölüm olup, toplam 72 sorudan oluşmaktadır. Anket formları, çiftçilerin rahatlıkla anlayabileceği sorulardan oluşmaktadır. Anket formunun birinci bölümü, üreticilerin sosyo demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümünde, işletmeye ait özelliklerin tespit edilmesini sağlayan sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde; işletmenin arazi varlığı, alet ekipman varlığı, hangi faaliyet kolunda üretim yapıldığı, iş gücü durumu, üreticilerin Antep fıstığını üretimi hakkındaki genel bilgileri elde edilmeye çalışılmıştır. Üçüncü bölümde; tarımsal işletmelerinde en çok etkilendikleri iklim olayları ve risk faktörlerini tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anket formunun dördüncü bölümünde ise; çalışmanın esas amacının belirlenmesine yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu bölümde üreticilerin, tarım sigortası yapıp yapmadıkları, prim miktarı olarak ne kadar ödemek istedikleri, tarım sigortası hakkındaki genel bilgilerini tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anket formunun bu son bölümünde; 5'li likert ölçeği soruları sıklıkla sorulmuştur.

3.2.2. Verilerin analizinde kullanılan yöntemler

Bu araştırmada; Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı üreticilerine uygulanan anket sonuçlarından elde edilen verilerin analizinde çeşitli istatistiki yöntemler kullanılmıştır. Bu istatistiki yöntemler; frekans tablosu, standart sapma, ortalama ve yüzde dağılımından oluşmaktadır. Bu istatistiki yöntemlerle birlikte; t-testi, ki-kare testi ve Lojistik Regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Lojistik regresyon analizi; bağımlı değişken ile bağımsız değişken ya da değişkenler arasındaki matematiksel ilişkiyi analiz etmekte sık kullanılan bir yöntemdir (Yazgi, 2017).

Lojistik regresyon yöntemi, özellikle son yıllarda bilimsel çalışmaların çözümlenmesi için sık kullanılmış ve öne çıkan modellerden biri olmuştur (Yavuz, 2010).

3.2.3. Araştırma bölgesinin belirlenmesi

Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı bitkisinde, üretiminin yoğun olarak yapıldığı ilçeler araştırma bölgesi kapsamına alınmıştır. Bunlar; Şanlıurfa merkez ilçelerden olan Karaköprü ve Haliliye ilçeleri ile diğer ilçeler Birecik, Halfeti, Bozova ve Suruç ilçeleri araştırma bölgesini oluşturmaktadır. Araştırmanın bu bölgede yapılmasının en önemli nedenleri; Şanlıurfa İlinin Antepfıstığı ağaçları mevcut tarım alanlarının %50'sini kaplamış olması ve Türkiye'de Antepfıstığı üretimi yapan en önemli illerin başında gelmesidir.

3.3. Araştırma bölgesine ait bilgiler

Şanlıurfa İli, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Orta Fırat Bölümünde yer almaktadır. İl kapladığı alan bakımından, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en geniş ve Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) merkezi konumundadır. İl; batısında Gaziantep, kuzeybatısında Adıyaman, kuzeydoğusunda Diyarbakır, doğusunda Mardin illeri, güneyinde ise Suriye sınırıyla çevrilidir (Benek, 2006). İlin kuzeyinde çeşitli yüksekliklere sahip olan dağ ve tepelerle çevrilidir. Bu dağlardan en önemlisi sönmüş bir volkanik dağ olan Karacadağ Dağı olmakla birlikte, ilin en yüksek noktasını bu dağ oluşturmaktadır. İlin güney yarısında, en önemli ovaları olan Suruç, Viranşehir ve Harran ovaları yer almaktadır (Güzel, 2012).

Şanlıurfa ili yüzölçümü bakımından, ülkemizin 7. büyük ilidir. İlin yüzölçümü, 18 584 kilometrekaredir. İl, iklim bakımından değerlendirildiğinde, karasal iklimin hüküm sürdüğü görülmektedir. İlin, yazları sıcak ve kurak, kışları ise yağışlı ve soğuk geçmektedir.

Şanlıurfa İlinin ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Bunun dışında il ekonomisi, enerjiye, turizme ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ayrıca, Atatürk Barajında balıkçılıkta yapılmakta olup, il ekonomisine katkıda bulunduğu görülmektedir. Şanlıurfa ili, ülkemizin toplam sulanabilen alanların %10'una tek başına sahiptir ve ilde şu an bu arazilerin %30'u sulanabilen arazilerdir. GAP'ın

tamamlanmasıyla birlikte, sulanacak olan 1,822 milyon hektar arazinin %50'si Şanlıurfa ilinde bulunacaktır (Anonim, 2017).

Şanlıurfa İlinde, sanayi yeterince gelişmemiştir. İlde, sanayinin ekonomiye katkısı tarıma dayalı sanayi şeklindedir. İlde tarıma dayalı sanayi içerisinde hububat ve pamuk ağırlıklıdır. İlde, bulgur fabrikaları, un fabrikaları ve çırçır fabrikaları bulunmaktadır (Anonim, 2017).

Şanlıurfa İlının 2017 yılı verilerine göre, nüfusu 1.985. 753 kişiden oluşmaktadır. Şehir merkezinin nüfusu ise, 921 bin 978 kişiden oluşmaktadır. Ayrıca, şehir merkezinde 463.764 erkek nüfus bulunurken, 458.214 kadın nüfus mevcut bulunmaktadır (Anonim, 2017).

3.4. Antepfıstığı bitkisine ait bilgiler

Fıstığın anayurdu; kültür çeşitlerinin oluşum merkezi, Kafkasya, İran, Küçük Asya ve Türkmenistan'ın yüksek bölümlerini içine alan Yakın Doğu bölgesi olarak bilinmektedir (Anonim, 2017).

Fıstığın iklim isteğine bakıldığı zaman, yazların sıcak ve kurak, kışların ise kısmen soğuk olduğu bölgelerde ekonomik olarak yetiştiği görülmektedir. Fıstığın iklim isteğinde, en önemli etken sıcaklıktır, yaz aylarında meyvenin gelişip, olgunlaşması için uzun bir süre yüksek sıcaklığa ihtiyacı vardır. Ayrıca, kış aylarında ise belli bir süre düşük sıcaklığa ihtiyacı vardır. Fıstık, yüksek sıcaklığa ve kuraklığa dayanıklı bir bitki çeşididir.

Dünya fıstık üretimine baktığımızda, Türkiye, İran ve ABD'den sonra üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Türkiye'den sonra, dördüncü sırayı Suriye almaktadır. ABD ve İran'da sulu arazilerde ve birinci sınıf tarım arazilerinde üretim yapılmaktadır. Türkiye ve Suriye'de ise, kuru koşullarda ve çoğunlukla da kıraç arazilerde üretim yapılmaktadır. Türkiye'de fıstık üretimi; başta Şanlıurfa ili olmak üzere, Gaziantep, Siirt ve Adıyaman illerinde üretimi yoğun olarak yapılmaktadır.

Şanlıurfa ilinde fıstık üretimine baktığımızda, GAP projesi kapsamında sulama imkanlarının genişlemesiyle birlikte, fıstık arazilerinde sulamanın yapılmaya başlandığı görülmektedir. Ayrıca, ilde yeni fıstık bahçeleri tesis edilmekte ve üretim alanlarının da son yıllarda hızla genişlediği görülmektedir. İran, ABD, Türkiye ve Suriye, dünya fıstık üretiminin %90'ından fazlasını karşılamaktadır. İran, dünya fıstık ihtiyacının yarısından fazlasını tek başına karşılamaktadır. Türkiye ise, dünya fıstık üretiminde %12,5'lik paya sahiptir (Anonim, 2017).

Şanlıurfa ilinde, Antepfıstığı üretim miktarının 2012 yılından sonra 2014 yılına kadar azalış olduğu görülmektedir. Fakat 2015-2016 yıllarında tekrar üretim miktarında bir artış olduğu görülmektedir. Çizelge dikkatli değerlendirildiğinde; 2017 yılında üretim miktarında bir düşüş olduğu görülmektedir. Fakat Şanlıurfa İlinde 2018 yılında, Antepfıstığı bitkisinin üretim miktarında bir önceki yıla nazaran, rekor bir artışın olduğu görülmektedir. Ayrıca üretim alanları incelendiğinde; sadece 2014 yılında bir azalış olduğu görülmekte olup, diğer yıllarda ise istikrarlı bir şekilde artış görülmektedir (Çizelge, 3.4.).

Çizelge 3.4. Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı Bitkisinin Üretim miktarlarının Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Üretim Alanı (dekar)	Üretim Miktarı (ton)
2012	875.225	49.236
2013	887.663	30.574
2014	885.071	21.494
2015	968.629	47.848
2016	1.129.895	48.106
2017	1.253.983	28.507
2018	1.392.160	100.107

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

4.1. Araştırma bulguları

Saha çalışması kapsamında: Araştırmaya katılan çiftçilere ait tanımlayıcı bilgiler için frekans çizelgeleri oluşturulmuştur. Oluşturulan frekans çizelgeleri aşağıda yer almaktadır.

Yapılan anketler sonucunda elde edilen bilgilere göre, üreticilerin yaşı 21 ile 69 arasında değişmekte olup, ortalama yaş 44,20 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.1.).

Çizelge 4.1. Ankete katılan üreticilerin yaşı

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Yaş	21	69	44,20	10,963

Ankete katılan üreticilerin büyük çoğunluğu %98,3 oranla erkeklerden oluşurken, deneklerin %1,7'si ise kadınlardan oluşmaktadır. Üreticilerin %98,7' sinin evli olduğu görülmekte olup, çalışma öncesi tahminlerle uyusmaktadır. Üreticilerin %1,3'ü ise bekarlardan oluşmaktadır (Çizelge 4.2.).

Çizelge 4.2. Ankete katılan üreticilerin cinsiyet ve medeni durumları

Cinsiyet	Frekans (N)	Yüzde (%)
Kadın	5	1,7
Erkek	295	98,3
Toplam	300	100,0
Medeni Durum	Frekans (N)	Yüzde (%)
Bekar	4	1,3
Evli	296	98,7
Toplam	300	100,0

Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde, %0,3'ün okur-yazar olmadığı, %18,3'ün okur-yazar olduğu, %33,3'ün ilköğretim mezunu olduğu, %6,0'ının ortaokul mezunu olduğu, %17,7'sinin lise mezunu olduğu, %21,0'ının ön lisans ya da lisans

mezunu olduğu ve %7,0'ının lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. (Çizelge 4.3.).

Çizelge 4.3. Ankete katılan üreticilerin eğitim durumları

Eğitim Düzeyleri	Frekans (N)	Yüzde (%)
Okur-yazar olmayan	9	3,0
Okur-yazar	55	18,3
İlkokul	100	33,3
Ortaokul	18	6,0
Lise	53	17,7
Ön lisans/Lisans	63	21,0
Lisansüstü	2	0,7
Toplam	300	100,0

Ankete katılan üreticilerin 115'i tarım dışında herhangi bir iş yapmamakta olup, hem tarımla uğraşp hem de tarım dışı ilerle uğraşan katılımcı sayısı 185'tir. Hem tarım hem de tarım dışı işlerde çalışan katılımcılardan en yüksek katılımın, %21,3'le esnaf grubu olduğu görülmektedir. Esnaflardan sonra en yüksek katılım %10,3'lük katılımıyla işçi grubu oluşturmaktadır. En düşük katılım ise 2'lik oranla serbest meslek grubu oluşturmaktadır (Çizelge 4.4.).

Çizelge.4.4. Ankete katılan üreticilerin meslek dağılımı

Meslek	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sadece tarımla uğraşan	115	38,3
Esnaf	64	21,3
Memur	18	6,0
Mühendis	10	3,3
Öğretmen	20	6,7
Sağlık çalışanı	8	2,7
Serbest meslek	6	2,0
Ticaret	28	9,3
İşçi	31	10,3
Toplam	300	100,0

Katılımcıların sosyal güvenceleri incelendiğinde herhangi bir sosyal güvencesi olmayanların oranının %24,7 olduğu saptanmış olup sosyal güvencesi olan katılımcıların sosyal güvence şekilleri incelendiğinde ankete katılan katılımcılardan %12,2'si SGK, %40,3'ü bağ-kur, %18,3'ü emekli sandığı, %3,7'si yeşil kart, %0,7'si ise özel sigorta ile güvence altında olduğu bilgisine ulaşılmıştır (Çizelge 4.5.).

Çizelge 4.5. Ankete katılan üreticilerin sosyal güvence durumları

Sosyal Güvence	Frekans (N)	Yüzde (%)
Sosyal Güvencesi Yok	74	24,7
SGK	37	12,3
Bağ-kur	121	40,3
Emekli Sandığı	55	18,3
Yeşil Kart	11	3,7
Özel Sigorta	2	0,7
Toplam	300	100,0

Ankete katılan üreticilerin %100'ünün ÇKS' ye kayıtlı olduğu, %100'ünün üretici örgütlerinden herhangi birine ve %100'ünün ziraat odalarına üye oldukları saptanmıştır. Katılımcıların %10,7'sinin tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olduğu, %89,3'ünün ise üye olmadığı saptanmıştır. Ayrıca, katılımcıların %1,0'nın üretici/yetiştirici örgütlerine üye olduğu, %99,0'ının ise üye olmadığı bilgisine ulaşılmıştır (Çizelge 4.6.).

Çizelge 4.6. Ankete katılan üreticilerin ÇKS kayıt bilgisi ve üretici örgütlerine üyelik bilgisi

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
ÇKS Kaydınız var mı?		
Evet	300	100,0
Hayır	0	0
Toplam	300	100,0
Herhangi bir üretici örgütüne üye misiniz?		
Evet	300	100,0
Hayır	0	100,0
Toplam	300	100,0
Üretici örgütlerinden hangisi/hangilerine üyesiniz?		
1-Ziraat Odası?		
Evet	300	100,0
Hayır	0	0
Toplam	300	100,0
2- Tarımsal Amaçlı Kooperatifler?		
Evet	32	10,7
Hayır	268	89,3
Toplam	300	100
3- Üretici/Yetiştirici Birlikleri?		
Evet	3	1,0
Hayır	297	99,0
Toplam	300	100,0

Tarımsal üretimde hangi faaliyet kolunda üretim yapmaktasınız sorusuna katılımcıların %98,3'ü bitkisel cevabını verirken %1,7'si ise hem bitkisel hem hayvansal üretim yaptıklarını yani her ikisini de cevabını vermişlerdir (Çizelge 4.7.).

Mülk sulu arazinizin sulama kaynağı hangisidir sorusuna, katılımcıların %7,7'si kanal ile sulama cevabını %7,3'ü kuyu ile sulama cevabını vermiş olup, %85,0'ı ise diğer yollarla sulama cevabını vermiştir. Mülk arazinizi tarımsal faaliyetler için kiraya veriyor musunuz sorusuna katılımcıların %6,7'si evet cevabını verirken %93,3'ü ise hayır cevabını vermiştir (Çizelge 4.7.).

Çizelge 4.7. İşletmeye ait özellikler

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
Tarımsal üretimde hangi faaliyet kolunda üretim yapmaktasınız?		
Bitkisel	295	98,3
Hayvansal	0	0
Her ikisi	5	1,7
Toplam	300	100,0
Mülk sulu arazinizin sulama kaynağı hangisidir?		
Kanal	23	7,7
Kuyu	22	7,3
Diğer	255	85,0
Toplam	300	100,0
Mülk arazinizi tarımsal faaliyetler için kiraya veriyor musunuz?		
Evet	20	6,7
Hayır	280	93,3
Toplam	300	100,0

Katılımcıların mülk sulu arazi varlıkları 14 ile 500 da arasında değişmekte olup ortalama sulu arazi varlıkları 60,587 da olarak belirlenmiştir. Katılımcıların mülk kuru arazi varlıkları 15 ile 2600 da arasında değişmekte olup ortalama kuru arazi varlıkları 69,42 da ve mülk toplam arazi varlıkları 14 ile 2600 da arasında değişmekte olup ortalama toplam arazi varlıkları ise 71,56 da olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.8.).

Katılımcıların kira sulu arazisi bulunmamakta olup kira kuru arazi varlıkları yani toplam arazi varlıkları 20 ile 43 da arasında değişmekteyken ortalamaları ise 9,154 da olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.8.).

Çizelge 4.8. İşletmeye ait arazi varlığı hakkında bilgiler

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Mülk sulu araziniz (da)	14	500	60,587	81,4487
Mülk kuru araziniz (da)	15	2600	69,42	171,374
Mülk toplam arazi (da)	14	2600	71,56	174,987
Kira kuru araziniz (da)	20	43	32,60	9,154
Kira toplam araziniz (da)	20	43	32,60	9,154

İşletmeye ait traktör adetleri 1 ile 4 adet arasında değişmekte olup ortalama traktör adedi 1,05 adet olarak belirlenmiştir. İşletmeye ait traktörlerin yaşı 1 ile 22 arasında değişmekte olup ortalama yaşları 8,68 olarak belirlenmiştir ve traktörlerin toplam bugünkü değeri 35000 TL ile 125000 TL arasında değişmekte olup, ortalama toplam bugünkü değerleri ise 58739,86 TL olarak belirlenmiştir. İşletmeye ait toprak işleme aletlerinin adedi 1 ile 4 adet arasında değişmekte olup ortalama toprak işleme adedi 1,18 adet olarak belirlenmiştir. İşletmeye ait toprak işleme aletlerinin yaşı 1 ile 11 arasında değişmekte olup ortalama yaşları 5,81 olarak saptanmıştır ve toprak işleme aletlerinin toplam bugünkü değeri i 3000 TL ile 7000 TL arasında değişmekte olup, ortalama toplam bugünkü değerleri ise 4956,46 TL olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.9.).

Çizelge 4.9. İşletmeye ait alet-ekipman varlığı hakkında bilgiler

	Minimum	Maksimum	Ort.	Std. Sapma
Traktör adet?	1	4	1,05	0,282
Traktör Yaş?	1	22	8,68	3,093
Traktörün toplam bugünkü değeri?	35000	125000	58739,86	14426,549
Toprak İşleme Aletleri adet?	1	4	1,18	0,478
Toprak İşleme Aletleri Yaşı?	1	11	5,81	1,828
Toprak İşleme Aletleri, Toplam Bugünkü Değeri?	3000	7000	4956,46	809,925

Katılımcıların %17'sinin tarım sigortası yaptırdığı, %83'ünün ise tarım sigortası yaptırmadığı görülmektedir. Katılımcılardan tarım sigortası yaptıran üreticilerin tamamının yani %17'sinin Bitkisel Ürün Sigortasından yararlandığı saptanılmıştır, Çünkü ankete katılan üreticiler bitkisel bir ürün olan Antepfıstığı bitkisine tarım sigortası yapmışlardır (Çizelge 4.10.).

Çizelge 4.10. Tarım sigortasına yönelik soruların frekans analizi

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
Tarım Sigortası Yaptırıyor musunuz?		
Evet	51	17,0
Hayır	249	83,0
Toplam	300	100,0
Hangi Tarım Sigortasından Yararlandınız Belirtiniz?		
Bitkisel Ürün Sigortası		
Evet	51	17,0
Hayır	249	83,0
Toplam	300	100,0

Tarım sigortası yaptıran katılımcıların, %0,3'ünün TARSİM'den kesinlikle memnun olduğu, %4,7'si memnun olduğu, %10,3'ünün orta derecede memnun olduğu, %1,7'sinin ise memnun olmadığı ve katılımcıların hiçbirinin kesinlikle memnun değilim cevabını verdiği saptanmıştır (Çizelge 4.11.).

Çizelge 4.11. Tarım sigortası yaptıran üreticilere sorulan TARSİM'den memnun musunuz sorusunun analizi

İfade	Kesinlikle Memnun Değilim		Memnun Değilim		Orta Derecede Memnunum		Memnunum		Kesinlikle Memnunum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
TARSİM'den memnun musunuz?	0	0	5	1,7	31	10,3	14	4,7	1	0,3

Hanede birey sayısı 3 ile 12 birey arasında değişmekte olup ortalama 5,55 bireyden oluşmaktadır. Hanede tarımla uğraşan birey sayısı ise 1 ile 6 birey arasında değişmekte olup, ortalama 1,84 bireyden oluşmaktadır. Hanede tarım dışı işlerde çalışan birey sayısına bakıldığında 0 ile 6 birey arasında değiştiği görülmekte olup, ortalama 1,28 bireyden oluştuğu ortaya konmuştur. Hanelerin yıllık toplam geliri 35.000 TL ile 1.000.000 TL arasında değişmekte olup ortalama gelir 147876,67 TL olarak saptanmıştır. Ayrıca, hane halkının tarım dışı işlerden yıllık toplam gelirleri 12.000 TL ile 900.000 TL arasında değişmekte olup ortalama gelirleri 95400,00 TL olarak ortaya konmuştur (Çizelge 4.12.).

Çizelge 4.12. Hane halkına yönelik sorular ve sosyo-ekonomik Özellikler

SORULAR	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Ailenizdeki Birey Sayısı?	3	12	5,55	1,510
Ailenizde Tarımla Uğraşan Birey Sayısı?	1	6	1,84	0,794
Ailenizde Tarım Dışı İşlerde Çalışan Birey Sayısı?	0	6	1,28	0,798
Ailenizin Yıllık Toplam Geliri?	35000	1000000	147876,67	123905,191
Ailenizin Tarım Dışı Faaliyetlerden Yıllık Toplam Geliri?	12000	900000	95400,00	122314,586

Ankete katılan çiftçilerin bitkisel üretim süreleri 5 ile 54 yıl arasında değişmekte olup, ortalama yıl ise 28,92 olarak saptanmıştır. Katılımcıların Antepfıstığı üretim süreleri 5 ile 55 yıl arasında değişmekte olup, ortalama yıl 29 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Antepfıstığı bitkisinde üretim alanları 14 ile 400 da arasında değişmekteyken ortalama alan 129,17 da olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.13.).

Katılımcıların Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki verim miktarları 96 ile 193 kg/da arasında olarak değişmekte olup, ortalama verim 129,17 kg/da olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Antep fıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki verim miktarları 10 ile 68 kg/da arasında olarak değişmekteyken, ortalama verim 39,89 kg/da olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Antep fıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki toplam ürün miktarları 2000 ile 40000 kg arasında değişmekte olup, ortalama 7139,57 kg olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Antepfıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki toplam ürün miktarları 400 ile 12000 kg arasında değişmekte olup, ortalama verim 2256,90 kg olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.13.).

Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki birim fiyatı 8 ile 40 TL/kg arasında değişmekte olup, ortalama birim fiyatı 24,34 TL/kg olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Antepfıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki birim fiyatı 15 ile 45 TL/kg arasında değişmekte olup, ortalama birim fiyatı 31,87 TL/kg olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki GSÜD'si 11000 ile 960000 TL arasında değişmekteyken ortalama GSÜD 173855,83 TL olarak

hesaplanmış olup, verimsiz dönemdeki GSÜD'si 6000 ile 396000 TL arasında değişmekte olup ortalama GSÜD 73335,36 TL olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.13.).

Çizelge 4.13. Çiftçilerin deneyimleri ve Antepfıstığı bitkisine yönelik sorular

SORULAR	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Kaç yıldır bitkisel üretim yapmaktasınız?	5	54	28,92	11,086
Kaç yıldır Antepfıstığı üretimi yapmaktasınız?	5	55	29,00	11,229
Antepfıstığı bitkisinde, üretim Alanınız (da)?	14	400	55,97	42,092
Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki verim miktarınız (kg/da)?	96	193	129,17	19,696
Antepfıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki verim miktarınız (kg/da)?	10	68	39,89	10,698
Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki toplam ürün miktarı (kg)?	2000	40000	7139,57	5111,878
Antepfıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki toplam ürün miktarı (kg)?	400	12000	2256,90	1804,789
Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki birim fiyatı (TL/kg)?	8	40	24,34	5,734
Antepfıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki birim fiyatı (TL/kg)?	15	45	31,87	6,157
Antepfıstığı bitkisinde, verimli dönemdeki GSÜD (TL)?	11000	960000	173855,83	137160,5
Antepfıstığı bitkisinde, verimsiz dönemdeki GSÜD (TL)?	6000	396000	73335,36	62818,232

Antepfıstığı üretiminde gelirinizi en çok etkileyen faktör sorusuna, katılımcıların %59,7 oranında hem üretimdeki dalgalanmanın hem de fiyatlardaki dalgalanmanın yani her ikisinin de en çok etkilediği şeklinde görüş bildirmişlerdir (Çizelge 4.14.).

Antepfıstığı üretiminizi en çok etkileyen faktör sorusuna katılımcılar ikinci olarak %37,3 oranıyla üretimdeki dalgalanmanın etkilediği şeklinde görüş bildirirken, üçüncü olarak da %3 oranıyla fiyatlardaki dalgalanmanın etkilediği şeklinde görüş bildirmişlerdir (Çizelge 4.14.).

Ürün kayıplarından kaynaklanan gelir dalgalanmalarına yönelik ne tür önlemler aldığınız sorusuna katılımcıların %53 oranında işletme dışında çalışarak önlem aldıkları, %36,7 oranında ürün çeşitlendirmesine giderek önlem aldıkları, %8,3

oranında tarım sigortası yaparak önlem aldıkları ve %2 oranında ise diğer önlemleri aldıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir (Çizelge 4.14.).

Çizelge 4.14. Antepfıstığı üretimine yönelik soruların frekans analizi

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
Antepfıstığı üretiminde gelirinizi en çok etkileyen faktör aşağıdakilerden hangisidir?		
Üretimdeki Dalgalanma	112	37,3
Fiyatlardaki Dalgalanma	9	3,0
Her İkisi de	179	59,7
Toplam	300	100,0
Ürün kayıplarından kaynaklanan gelir dalgalanmalarına yönelik ne tür önlemler alırsınız?		
Ürün Çeşitlendirmesine gitmek	110	36,7
İşletme Dışında Çalışma	159	53,0
Sigorta Yaptırma	25	8,3
Diğer	6	2,0
Toplam	300	100,0

Antepfıstığı üreticileri üretimlerini etkileyen risk faktörlerinin önem derecelerinin analizi için yönlendirilen sorularda, girdi maliyetindeki değişme ifadesine katılımcıların %39,3'ü orta derecede önemli olduğunu belirtmiş olup, ürün fiyatındaki değişme ifadesine katılımcıların %80,0'ı önemli olduğunu belirtmiş olup, borçlanma durumu ifadesine katılımcıların %38,3'ü orta derecede önemli olduğunu belirtmiş olup, faiz oranındaki değişme ifadesine katılımcıların %38,3'ü orta derecede önemli olduğu cevabını vermiştir (Çizelge 4.15.).

Antepfıstığı üreticilerine üretimlerini etkileyen risk faktörlerinin önem derecelerinin belirlenmesi için yönlendirilen sorularda, don olması ifadesine katılımcıların %89,0'ı çok önemli olduğunu belirtmiş olup, fazla yağışın veya sel baskının olması ifadesine katılımcıların %78,7'si orta derecede önemli olduğunu belirtmiş olup, yetersiz yağışın olması ifadesine katılımcıların %77,7'si çok önemli olduğunu belirtmiş olup, hastalık ve zararlıya bağlı verimde düşme ifadesine ise katılımcıların %56,3'ü orta derecede önemli olduğu cevabını vermişlerdir (Çizelge 4.15.).

Hırsızlık olması ifadesine katılımcıların %61,0'ı çok önemsiz olduğunu belirtmiş olup, iş gücü sağlamadaki sorunlar ifadesine katılımcıların %56,0'ı orta derecede

önemli olduğunu belirtmiş olup, yangın olması ifadesine katılımcıların %59,3'ü çok önemsiz olduğunu belirtmiş olup, yeterli alet makinenin olmayışı sorusuna katılımcıların %41,3'ü orta derecede önemli olduğunu belirtmiş olup, hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişiklikler ifadesine ise katılımcıların %56,3'ü önemli olduğu cevabını vermiştir (Çizelge 4.15.).

Çizelge 4.15. Antepfıstığı üreticilerinin üretimlerini etkileyen risk faktörlerinin önem derecelerinin frekans analizi

	Çok Önemsiz		Önemsiz		Orta Derecede Önemli		Önemli		Çok Önemli	
İfadeler	F	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Girdi Maliyetindeki Değişme	1	0,3	90	30,0	118	39,3	73	24,3	18	6,0
Ürün Fiyatındaki Değişme	1	0,3	1	0,3	1	0,3	240	80,0	57	19,0
Borçlanma Durumu	1	0,3	96	32,0	115	38,3	65	21,7	23	7,7
Faiz Oranındaki Değişme	1	0,3	96	32,0	122	40,7	62	20,7	19	6,3
Don Olması	1	0,3	1	0,3	18	6,0	13	4,3	267	89,0
Fazla Yağışın veya Sel Baskını Olması	1	0,3	53	17,7	236	78,7	8	2,7	2	0,7
Yetersiz Yağışın Olması	1	0,3	1	0,3	4	1,3	61	20,3	233	77,7
Hastalık ve Zararlıya Bağlı Verimde Düşme	1	0,3	25	8,3	169	56,3	87	29,0	18	6,0
Hırsızlık Olması	183	61,0	114	38,0	1	0,3	1	0,3	1	0,3
İş Gücü Sağlamadaki Sorunlar	14	4,7	51	17,0	168	56,0	66	22,0	1	0,3
Yangın Olması	178	59,3	111	37,0	9	3,0	1	0,3	1	0,3
Yeterli alet makinenin Olmayışı	10	3,3	46	15,3	124	41,3	110	36,7	10	3,3
Hükümetin Seçilen Ürünlere İlişkin Politikalarındaki Değişiklikler	2	0,7	3	1,0	1	0,3	169	56,3	125	41,7

Antepfıstığı üreticilerinden geçmişte tarım sigortası yaptırıp bu yıl yaptırmayan üreticilere sorulan Antep fıstığı bitkisine tarım sigortası yaptırmaktan neden vazgeçtiniz sorusuna katılımcıların %3,7'si hasar bedelini tam olarak alamadıkları yönünde görüş bildirmiş olup, katılımcıların %0,7'si hasar bedelinin ödenmesinde olumsuzluklar yaşadıklarını, %0,3'ü ise devamlı prim ödeyecek gelir elde edemediklerini ve 0,3'ü ise sigorta yaptırdıkları yıl hasar olmayınca paralarının boşa gittiğine inandıkları şeklinde görüş bildirmişlerdir. Tarım Sigortası yaptıran katılımcılara sorulan Antepfıstığı bitkisine tarım sigortası yaptırma nedeniniz nedir sorusuna katılımcıların %7,0'ı geçmişte zararlar karşılığında dolayı sigorta yaptırdıkları yönünde görüş bildirmiş olup, katılımcıların %6,0'ı çevredeki çiftçilerin zararlar karşılığı ve kişinin bunu bildiğinden dolayı tarım sigortası yaptırdığı şeklinde fikir bildirmiş olup, katılımcıların %2,7'si ise devlet desteği nedeniyle tarım sigortası yaptırdıkları yönünde görüş bildirmişlerdir (Çizelge 4.16.).

Çizelge 4.16. Tarım sigortası yaptıran Antepfıstığı üreticilerinin, tarım sigortasına yönelik düşüncelerinin frekans analizi

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
Antep fıstığına Tarım Sigortası yaptırmaktan neden vazgeçtiniz?		
Devamlı prim ödeyecek gelir elde edemiyorum	1	0,3
Hasar bedelinin ödenmesinde Olumsuzluklar yaşanması	2	0,7
Sigorta yaptırdığım yıl hasar olmayınca paramın boşa gittiğine inanıyorum	1	0,3
Hasar bedelini tam Olarak alamıyorum	7	2,3
Toplam	11	3,7
Antep fıstığına Tarım Sigortası yaptırma nedeniniz nedir?		
Geçmişte zararlar Karşılığı	21	7,0
Çevredeki çiftçilerin zararlar Karşılığı ve kişinin bunu bilmesi	18	6,0
Sigorta yayım elemanlarının tavsiyesi üzerine	0	0
Devlet desteği Nedeniyle	8	2,7
Sigortanın önemli olduğuna inandığından	0	0
Diğer	4	1,3
Toplam	51	17,0

Antepfıstığı üreticilerinden sadece tarım sigortası yapan katılımcılara sorulan mevcut sigorta prim bedelinden memnun musunuz sorusuna, katılımcıların %12,3'ü orta derecede memnun olduklarını belirtmişlerdir. Yaptırdığınız sigorta poliçesinin tam kapsamını okudunuz mu sorusuna katılımcıların %14,7'si evet cevabını vermiş olup %2,3'ü ise hayır cevabını vermiştir. Sigorta kapsamınız hangisini içeriyor sorusuna, katılımcıların % 14,7'si ana paket cevabını vermiş iken %2,3'ü ise tam paket cevabını vermiştir. Son beş yıl içinde ürün hasarı yaşadınız mı sorusuna katılımcıların %11,3'ü evet cevabını vermiş iken %5,7'si ise hayır cevabını vermiştir. Son beş yıl içinde hasara karşı tazminat aldınız mı sorusuna katılımcıların %10,3'ü evet cevabını vermiş iken, %6,7'si ise hayır cevabı vermiştir (Çizelge 4.17.).

Çizelge 4.17. Antepfıstığı bitkisinde, tarım sigortası yaptıran üreticilere sorulan tarım sigortasına yönelik soruların frekans analizi

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
Mevcut sigorta prim bedelinden memnun musunuz?		
Kesinlikle memnun değilim	2	0,7
Memnun değilim	9	3,0
Orta derecede memnunuz	37	12,3
Memnunuz	3	1,0
Kesinlikle memnunuz	0	0
Toplam	51	17,0
Yaptırdığınız sigorta poliçesinin tam kapsamını okudunuz mu?		
Evet	44	14,7
Hayır	7	2,3
Toplam	51	17,0
Sigorta kapsamınız aşağıdakilerden hangisini içeriyor?		
Ana paket	44	14,7
Tam paket	7	2,3
Toplam	51	17,0
Son 5 yıl içinde sigorta yaptığınız süreçte ürün hasarı yaşadınız mı?		
Evet	34	11,3
Hayır	17	5,7
Toplam	51	17,0
Son 5 yıl içinde hasara karşı tazminat aldınız mı?		
Evet	31	10,3
Hayır	20	6,7
Toplam	51	17,0
Devlet desteği olması sigorta yaptırmanızı etkiledi mi?		
Evet	49	16,3
Hayır	2	0,7
Toplam	51	17,0

Antepfıstığı bitkisine, tarım sigortası yapan katılımcıların oluşan hasar karşılığı aldıkları tazminat miktarının 15000 ile 70000 arasında değiştiği görülmekte olup ortalama tazminat miktarının ise 33967,742 olduğu saptanmıştır (Çizelge 4.18.).

Çizelge 4.18. Hasar karşılığı alınan tazminat miktarları

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Son 5 yıl içinde hasara karşı tazminat aldınız mı?	15000	70000	33967,742	15144,8206

Sigorta firmalarına güvenmiyorum ifadesine katılımcıların, %54,0'ı katılıyorum, %26,0'ı kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Prim bedelinin yüksek oluşu ifadesine katılımcıların, %2,7'si orta derecede katılıyorum, %41,7'si katılıyorum, %38,7'si ise kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Kendi önlemlerimi kendim aldığım için sigortaya ihtiyacım yok ifadesine katılımcıların, %52,0'ı katılmıyorum, %27,3'ü orta derecede katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Çevredeki çiftçilerin sigortadan memnun kalmaması ifadesine katılımcıların, %6,3'ü orta derecede katılıyorum, %56,7'si katılıyorum, %19,3'ü kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Prosedürün çok ağır olması ifadesine katılımcıların %7,7'si orta derecede katılıyorum, %43,0'ı katılıyorum, %30,0'ı ise kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. (Çizelge 4.19.).

Çizelge 4.19. Tarım sigortası yaptırmayan Antepfıstığı üreticilerinin, tarım sigortası yaptırmamalarında etkili olan faktörlerin frekans analizi

	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Orta Derecede Katılıyorum		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
İfadeler	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sigorta Firmalarına Güvenmiyorum	0	0	0	0	9	3,0	162	54,0	78	26,0
Prim Bedelinin yüksek oluşu	0	0	0	0	8	2,7	125	41,7	116	38,7
Kendi önlemlerimi Kendim aldığım için Sigorta yapmıyorum	8	2,7	156	52,0	82	27,3	3	1,0	0	0
Çevredeki çiftçilerin Sigortadan memnun Kalmaması	1	0,3	1	0,3	19	6,3	170	56,7	58	19,3
Prosedürün çok Ağır olması	0	0	7	2,3	23	7,7	129	43,0	90	30,0

Riskleri karşılamada sigortayı etkin bir araç olarak görüyor musunuz sorusuna katılımcıların %82,0'ı evet yanıtını vermiş iken, %18,0'ı ise hayır yanıtını vermiştir. Primler daha düşük olsa sigorta yaptırır mıydınız sorusuna katılımcıların %67,3'ü evet cevabını vermiş iken, %32,7'si ise hayır cevabını vermiştir (Çizelge 4.20.).

Çizelge 4.20. Tarım sigortasına yönelik soruların frekans analizi

SORULAR	Frekans (N)	Yüzde (%)
Riskleri karşılamada sigortayı etkin Bir araç olarak görüyor musunuz?		
Evet	246	82,0
Hayır	54	18,0
Toplam	300	100,0
Primler daha düşük olsa Sigorta yaptırır mıydınız?		
Evet	202	67,3
Hayır	98	32,7
Toplam	300	100,0

Katılımcıların ödemek istedikleri prim miktarları dekara 10 ile 40 TL arasında değişmekte olup, ortalama prim miktarı ise 19,92 TL olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.21.).

Çizelge 4.21. Antepfıstığı üreticilerine sorulan, siz ne kadar prim ödemek isterdiniz sorusunun analizi

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Antep fıstığı sigorta primi olarak ne kadar prim ödemek isterdiniz? (TL/da)	10	40	19,92	7,920

Katılımcıların sigortalatmak istedikleri arazi miktarlarının 14 ile 250 dekar arasında değiştiği görülmekte olup, ortalama dekar miktarı ise 53,15 dekar olarak belirlenmiştir (Çizelge 4.22.).

Çizelge 4.22. Antepfıstığı üreticilerine sorulan, siz kaç dekar Antep fıstığı bahçenizi sigortalattırırınız sorusunun analizi

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
Antepfıstığında sigorta prim bedeli istediğiniz gibi olsaydı kaç dönüm bahçenizi sigortalattırırınız?	14	250	53,15	34,076

4.1.1. Hipotezler ve Testler

H1: Şanlıurfa İlinde, Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gelir düzeylerine bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gelir düzeylerine bağlı olarak anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H1 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,006<0,05$). Yapılan test sonucunda Antepfıstığı üreticilerinin gelir düzeylerine bağlı olarak, tarım sigortası yapmaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çizelge 4.23. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gelir düzeylerine ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S.	T	P
Gelir	Evet	51	212156.86	156669.25	-2,78	0,006
	Hayır	249	152248.99	138651.20		

H2: Şanlıurfa ilinde, Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin arazi büyüklüklerine bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, arazi büyüklüklerine bağlı olarak anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H2 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,000<0,05$). Yapılan test sonucunda Antepfıstığı üreticilerinin arazi büyüklüklerine bağlı olarak, tarım sigortası yapmaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çizelge 4.24. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, arazi büyüklüklerine ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S.	T	P
Arazi Büyüklüğü	Evet	51	75.22	59.02	-3.657	0,000
	Hayır	249	52.03	36.640		

H3: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin değişken masraflarından olan gübreleme ve bakım masraflarına bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gübreleme ve bakım masraflarına bağlı olarak anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H3 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,000<0,05$). Yapılan test sonucunda Antepfıstığı

üreticilerinin gübreleme ve bakım masraflarına bağlı olarak, tarım sigortası yapmaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Çizelge 4.25. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, gübreleme ve bakım masraflarına ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
Gübreleme ve bakım masrafları	Evet	51	8911.76	6955.362	-4.383	0,000
	Hayır	249	6102.01	3339.710		

H4: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin değişken masraflardan olan yakıt tüketiminde yapılan masraflarına bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmasını etkileyen faktörlerde, yakıt tüketiminde yapılan masraflar için anlamlı olup olmamasına T-testi analizi uygulanmıştır ve H4 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,024<0,05$). Dolayısıyla bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 4.26. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, yakıt tüketiminde yapılan masraflara ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
Yakıt tüketiminde yapılan masraflar	Evet	51	6813.73	4450.799	-2.274	0,024
	Hayır	249	4976.31	5404.721		

H5: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin değişken masraflardan olan hasat esnasında yapılan masraflarına bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmasını etkileyen faktörlerde, hasat esnasında yapılan masraflar için anlamlı olup olmamasına T-testi analizi uygulanmıştır ve H5 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,000<0,05$). Dolayısıyla bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur (Bu soruya cevap veren katılımcılar, sadece analize tabi tutulmuştur).

Çizelge 4.27. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hasat esnasında yapılan masraflara ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S.	T	P
Hasat esnasında yapılan masraflar	Evet	51	5478.43	5390.893	-3.792	0,000
	Hayır	248	3608.67	2545.969		

H6: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin değişken masraflardan olan ürünlerin taşıma ve pazarlama masraflarına bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmasını etkileyen faktörlerde, ürünlerin taşıma ve pazarlama masrafları için anlamlı olup olmamasına T-testi analizi uygulanmıştır ve H6 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,000<0,05$). Sonuç olarak bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur (Bu soruya cevap veren katılımcılar, sadece analize tabi tutulmuştur).

Çizelge 4.28. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, ürünlerin taşıma ve pazarlama masraflarına ait T-testi sonucu

Ürünlerin taşıma ve pazarlama masrafları	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
	Evet	48	4208.33	2044.279	-3.730	0,000
	Hayır	238	3019.33	2008.832		

H7: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, işgücü maliyetlerine bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmasını etkileyen faktörlerde, işgücü maliyetleri için anlamlı olup olmamasına T-testi analizi uygulanmıştır ve H7 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,032<0,05$). Sonuç olarak bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur (Bu soruya cevap veren katılımcılar, sadece analize tabi tutulmuştur).

Çizelge 4.29. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, işgücü maliyetlerine ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
İşgücü maliyeti	Evet	50	5455.80	2968.565	-2.159	0,032
	Hayır	224	4346.65	3350.78		

H8: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, girdi maliyetindeki değişmelere bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, girdi maliyetindeki değişmeler için anlamlı olup olmamasına T-testi

uygulanmıştır ve H8 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,07<0,05$). Dolayısıyla bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 4.30. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, girdi maliyetlerindeki değişikliklere ait T-testi sonucu

Girdi maliyetindeki değişme	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
	Evet	51	3.37	0.864	-2.724	0,007
	Hayır	249	3.01	0.848		

H9: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin borçlanma durumlarına bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, borçlanma durumu için anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H9 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,005<0,05$). Sonuç olarak bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 4.31. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, borçlanma durumuna ait T-testi sonucu

	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
Borçlanma durumu	Evet	51	3.39	0.874	-2.819	0,005
	Hayır	249	3.00	0,900		

H10: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişikliklerine bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişiklikleri için anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H10 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,001<0,05$). Sonuç olarak bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 4.32. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişikliklerine ait T-testi sonucu

Hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişiklikler	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
	Evet	51	4.61	0.532	-3.210	0,001
	Hayır	249	4.37	0.483		

H11: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hastalık ve zararlıya bağlı olarak verimde düşmeyle ilgili olarak aralarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hastalık ve zararlıya bağlı olarak verimde düşme için anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H11 hipotezi red edilmiştir ($p=0,095>0,05$). Sonuç olarak bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Çizelge 4.33. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hastalık ve zararlıya bağlı verimde düşmeye ait T-testi sonucu

Hastalık ve zararlıya bağlı verimde düşme	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
	Evet	51	3.47	0.612	-1.676	0,095
	Hayır	249	3.29	0.722		

H12: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, faiz oranlarındaki değişmelere bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmasını etkileyen faktörlerde, faiz oranındaki değişmeye bağlı olarak anlamlı olup olmamasına T-testi uygulanmıştır ve H12 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,019<0,05$). Sonuç olarak bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Çizelge 4.34. Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, faiz oranındaki değişmelere ait T-testi

Faiz oranındaki değişme	Tarım Sigortası	N	Ortalama	S.S	T	P
	Evet	51	3.29	0,832	-2,361	0,019
	Hayır	249	2.98	0.873		

H13: Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olma durumlarına bağlı olarak aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Antep fıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olma durumlarına göre anlamlı olup olmamasına Ki-kare testi uygulanmıştır. Yapılan test sonucunda H13 hipotezi kabul edilmiştir ($p=0,000<0,05$). Dolayısıyla Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapılarıyla,

tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olmaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır.

Çizelge 4.35. Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olma durumuna ait Ki-kare testi sonucu

			Tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olma durumu		Toplam
			Hayır	Evet	
Tarım sigortası	Hayır	Gözlenen değer	238	11	249
		Beklenen değer	95,6	4,4	100,0
	Evet	Gözlenen değer	31	20	51
		Beklenen değer	60,8	39,2	100,0
Toplam		Gözlenen değer	269	31	300
		Beklenen değer	89,7	10,3	100,0

Ki Kare Testi

	Değer	Df	P değeri
Pearson Chi-Square	55,320	1	0,000
Likelihood Ratio	40,961	1	0,000
Linear-by-Linear Association	55,136	1	0,000
N of Valid Cases	300		

4.1.2. Lojistik regresyon analizi

Çalışmanın bu bölümünde, Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinden tarım sigortası yaptıranların, tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla lojistik regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Lojistik regresyon analizi yönteminde ise ikili lojistik (binary lojistik) regresyon analizi kullanılmıştır. İkili lojistik regresyon analizinde bağımlı değişken tarım sigortası yaptıran katılımcıları oluştururken analizde kullanılan bağımsız değişkenler ise; yaş, gelir, eğitim durumu, üretici ailesinin yıllık toplam geliri, üreticilerin deneyimleri ve üreticilerin tarımsal kooperatiflere üyelik durumları oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenler, seçilirken dikkat edilen en önemli husus, bağımlı değişkendeki değişimi en iyi şekilde açıklayabilme özellikleridir, bu amaçla en uygun bağımsız değişkenler seçilip modele alınmıştır (Yavuz, 2010).

İlk sınıflandırma çizelgesi incelendiğinde bütün cevaplayıcıların "hayır" kategorisinde sınıflandırıldığı görülmekte ve bu durumda doğrulama yüzdesinin ise %83 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 4.36.).

Çizelge 4.36. Bağımlı değişken için ilk sınıflandırma çizelgesi

	Tahmin Edilen		Doğrulama Oranı(%)
	Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	Tarım Sigortası yaptıranlar	
Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	249	0	100,0
Tarım Sigortası Yaptıranlar	51	0	0
Genel			83,0

Başlangıç modelinde sabit terim, sabit terime ilişkin standart hata, değişkenlerin anlamlılığını test eden Wald istatistiği, serbestlik derecesi, anlamlılık düzeyi ve üstel lojistik regresyon kat sayısı yer almaktadır. Çizelge incelendiğinde, p değerine bakıldığında ($p=0.00<0.05$) olduğu görülmektedir. Bu nedenle $B=0$ şeklinde olan H_0 hipotezi reddedilmektedir. Sonuç olarak tüm bağımsız değişkenlerin modele anlamlı katkılar sağladığı yorumu yapılabilmektedir (Çizelge 4.36.).

Çizelge 4.37. Başlangıç modelinde yer alan değişkenler

		B	S.E	Wald	df.	P	Exp(B)
Adım 0	Sabit	-1.586	0.154	103.975	1	0.000	0.205

Çizelge 4.38.'e bakıldığında ki-kare testinin anlamlı ($p=0.000<0.05$) olduğu görülmektedir. Ki-kare testinin anlamlı olması bağımlı değişken ile bağımsız değişkenler kombinasyonu arasında bir ilişkinin var olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.38. Model katsayılarına ilişkin omnibus testi

		Ki kare	Df	P
Adım 1	Adım	95.185	5	0.000
	Blok	95.185	5	0.000
	Model	95.185	5	0.000

Çizelge 4.39.'da regresyon analizindeki R^2 istatistiğine benzeyen ve geniş kabul gören bir istatistik lojistik regresyon analizinde bulunmamaktadır. R^2 bağımlı değişkenin açıklanan varyansının yüzdesini göstermekte, ancak lojistik regresyon

analizinde bağımlı değişkenin varyansı bu değişkenin frekans dağılımına bağlıdır. Cox&Snell R^2 Ve Nagelkerke R^2 değerleri model tarafından açıklanan varyans miktarını göstermektedir. Cox&Snell R^2 değerine bakıldığında %27.2 olduğu görülmektedir. Yani tarım sigortası yaptıran ve yaptırmayanların değişkenindeki varyansın %27.2 olduğunu açıklamaktadır. Nagelkerke R^2 değerine baktığımızda tarım sigortası yaptıran ve yaptırmayanların değişkenindeki varyansın %45.4 olduğunu açıklamaktadır diyebiliriz.

Çizelge 4.39. Model özeti

Adım	-2log LL	Cox&Snell R^2	Nagelkerke R^2
1	178.347	0.272	0.454

Çizelge 4.40.'da Hosmer ve Lemeshow testiyle ilgili sonuçlar yer almaktadır. Hosmer ve Lemeshow testi lojistik regresyon modelinin bir bütün olarak uyumunu değerlendirir. Testin anlamlılık düzeyine bakıldığında testin anlamsız ($p=0.693>0.05$) olduğu görülmektedir. Bu değer anlamsız olması ile model-veri uyumunun yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.40. Hosmer ve lemeshow testi

Adım	Ki-kare	Df	P
1	5.589	8	0.693

Çizelge 4.40.'da lojistik regresyon sonucu elde edilen son sınıflandırma çizelgesi yer almaktadır. Bu çizelgeye bakmadan önce çizelge 4.36.'ya tekrar baktığımızda toplam doğrulama oranının %83,0 olduğu görülmektedir. Çizelge 4.41.'de lojistik regresyon sonucu elde edilen değerlerin %86.3 olduğu görülmektedir. Sonuç olarak bu değer bağımlı değişkenlerin modele anlamlı bir katkı sağladığını göstermektedir.

Çizelge 4.41. Bağımlı değişken için son sınıflandırma çizelgesi

	Tahmin Edilen		Doğrulama Oranı(%)
	Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	Tarım Sigortası yaptıranlar	
Tarım Sigortası Yaptırmayanlar	239	10	96.0
Tarım Sigortası Yaptıranlar	31	20	39.2
Genel			86.3

Çizelge 4.42.'ye baktığımızda en uygun çok değişkenli lojistik regresyon modeli görülmektedir. Çizelge 4.41. dikkatli incelendiğinde, modele eklenen bağımsız değişkenlerden olan yaş değişkeni ($p=0,000<0,05$) olduğundan bu ifade anlamlı bulunmuştur. Yani, Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin yaşlarına göre aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Çünkü lojistik regresyon analizi sonucunda bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Modele eklenen diğer bağımsız değişkenlerden olan eğitim durumu değişkeni ($p=0.000<0.05$) olduğundan bu ifade anlamlı bulunmuştur. Yani Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin eğitim durumlarına göre aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Sonuç olarak lojistik regresyon analizi sonucuna göre bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur.

Modele eklenen bir diğer bağımsız değişken olan gelir durumu değişkeni ($p=0.008<0.05$) olduğundan bu ifade anlamlı bulunmuştur. Yani Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin gelir durumlarına göre aralarında anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla lojistik regresyon analizi sonucuna göre, bu iki ifade arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Modele eklenen bağımsız değişkenlerden olan tarım dışında herhangi bir işle uğraşma durumu ($p=0.056>0.05$) olduğundan bu ifade anlamlı bulunmamıştır. Yani Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin tarım dışında herhangi bir işle uğraşmaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Sonuç olarak lojistik regresyon analizi sonucuna göre bu iki ifade arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Çizelge 4.42).

Modele eklenen bir diğer bağımsız değişken olan üreticilerin deneyimleri değişkeni ($p=0.311>0.05$) olduğundan anlamlı bulunmamıştır. Yani, Şanlıurfa ilinde Antep fıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin deneyimleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Dolayısıyla lojistik regresyon analizi sonucuna göre bu iki ifade arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Çizelge 4.42.).

Çizelge 4.42. Çok değişkenli lojistik regresyon modeli

		B	S.E.	Wald	Df	P	Exp(B)
Adım 1	Yaş	1.232	0.353	12.185	1	0.000	3.429
	Eğitim durumu	1.525	0.248	37.688	1	0.000	4.596
	Gelir	0.279	0.106	6.949	1	0.008	1.322
	Tarım dışı, başka işle uğraşma durumu	1.290	0.675	3.645	1	0.056	3.631
	Çiftçilik deneyimi	-0.186	0.183	1.027	1	0.311	0.830
	Sabit	-12.071	1.847	42.699	1	0.000	0.000

4.2. Tartışma

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya kararını etkileyen faktörlere bakıldığında, üreticilerin eğitim seviyeleri ve üreticilerin Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere üye olma durumlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın bu sonucu Yazgı (2017)'de Tekirdağ İli Hayrabolu, Malkara ve Süleymanpaşa ilçelerinde yaptığı, Türkiye'de Tarım Sigortası uygulamaları, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve alternatif model arayışı çalışmasının bulgusu ile örtüşmektedir. Bu sonuçlar açısından iki çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar vermelerini etkileyen faktörlere bakıldığında, üreticilerin yaşları, üreticilerin eğitim durumları, arazi büyüklükleri ve üreticilerin yıllık toplam gelirlerinin etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın bu sonucu Tümer (2004)'de Erzurum merkez ilçe köylerindeki çiftçilerin tarım sigortası ile ilgili eğilimleri üzerine bir araştırma çalışmasının bulguları ile örtüşmektedir. Bu sonuçlar açısından iki çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, üreticilerin gelir seviyelerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bu sonucu Kabaoglu (2017)'de Fındık üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin analizi: Düzce ili örneği çalışmasının bulguları ile örtüşmektedir. Bu sonuçlar açısından iki çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hane halkı sayısı ile aralarında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Kabaoğlu (2017)' de Fındık üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin analizi: Düzce ili örneği çalışmasında üreticilerin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, hane halkı sayısı ile aralarında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Bu yönüyle bu iki çalışmada bulunan sonuçlar birbirinden farklılık göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin üretimlerini en çok etkileyen ve en çok karşılaştıkları risk faktörlerinin başında, iklim olaylarından don olması durumu gelmektedir. Nalinci (2018)' de Amasya ilindeki üreticilerin riske karşı tutumları ve tarım sigortası karar sürecinde etkili olan faktörlerin analizi çalışmasının bulguları ile örtüşmektedir. Sonuç olarak bu yönüyle, bu iki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlerde, tarımsal amaçlı kooperatiflere üye olma durumlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alay (2012)' de Kastamonu ili tarım kredi kooperatiflerinde tarım sigortaları uygulamalarının değerlendirilmesi çalışmasının bulguları ile örtüşmektedir. Bu yönüyle iki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerin tarım sigortası yaptırma sürecinde karar vermelerini etkileyen faktörlere bakıldığında, Antepfıstığı üretim alanının genişliği yani arazi büyüklüğünün etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yavuz (2010)' da Polatlı ilçesinde üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerin analizi çalışmasının bulguları ile örtüşmektedir. Bu yönüyle bu iki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yapmalarını etkileyen faktörlere bakıldığında, üreticilerin yaşı, üreticilerin eğitim durumları, işletme büyüklükleri ve gelir faktörlerinin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşceberen (2018)' de Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesi ziraat odasına üye çiftçilerin tarım sigortasına olan eğilimleri üzerine bir araştırma çalışmasının bulguları ile örtüşmektedir. Bu yönüyle bu iki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin üretimlerini önemli derecede etkileyen risk faktörlerinin başında iklimsel riskler (%89 oranla don olması, %77 oranla

yetersiz yağışın olması) gelmektedir. İşceberen (2018)' de Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesi ziraat odasına üye çiftçilerin tarım sigortasına olan eğilimleri üzerine bir araştırma adlı çalışmada, iklimsel risklerin %78 oranla üreticileri en çok etkileyen risklerin başında yer aldığını tespit etmiştir. Bu yönüyle bu iki çalışmanın sonuçları benzerlik göstermektedir.

5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

Şanlıurfa ilinde Antepfıstığı üreticilerinin, tarım sigortası yaptırmaya karar verme sürecinde etkili olan faktörlerle birlikte, prim miktarı faktöründe en uygun prim miktarının tespit edilmesi ve bu prim miktarının özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, veriler tarım sigortası yaptıran 51 ve tarım sigortası yaptırmayan 249 olmak üzere toplam 300 katılımcıdan anket yöntemi ile elde edilmiştir.

Antepfıstığı üreticileri ile yapılan anket çalışması sonucunda, tarım sigortası yaptırmalarını etkileyen faktörlerle birlikte en uygun prim miktarının belirlenmesi için gerekli durumlar incelenmiştir. Anket sonucunda elde edilen verilerin analizinde lojistik regresyon analizi yöntemiyle birlikte t-testi ve ki-kare testi kullanılmıştır.

Çalışmada Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yaptırma süreçlerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi için lojistik regresyon analizinin yardımıyla öncelikle, üreticilerin sahip olduğu özelliklerden bireysel özellikleri incelenip değerlendirilmiştir.

Çalışma bölgesindeki üreticilerin yaşı, üreticilerin eğitim durumları, üretici örgütlerine üye olma durumları, hane halkı sayıları, toplam yıllık gelirleri, üreticilerin çiftçilik deneyimleri ve tarım dışı işlerde çalışma durumları üreticilerin bireysel özelliklerini oluşturan değişkenlerdir. Bireysel özelliklerini oluşturan değişkenlerden, üreticilerin yaşı, üreticilerin eğitim durumları ve toplam yıllık gelirleri tarım sigortası yaptırma sürecinde etkili oldukları tespit edilmiştir.

Çalışmada tarım sigortası yaptırmada etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla yapılan incelemede, lojistik regresyon analizinde kullanılan 5 değişkenden lojistik regresyon analizi sonucu 3 değişken istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır. Bu değişkenler; üreticilerin yaşı, üreticilerin eğitim durumları, tarım dışı işlerde çalışma durumları, toplam yıllık gelirleri ve üreticilerin deneyimleridir. Bu değişkenlerden lojistik regresyon analizi sonucunda, üreticilerin yaşının, üreticilerin eğitim

durumlarının ve üreticilerin yıllık toplam gelirlerinin tarım sigortasına karar vermede etkili oldukları tespit edilmiştir.

Çalışmada, üreticilerin yaş durumlarının tarım sigortası yaptırma kararı üzerinde etkili olan bir özellik olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çözümlemede katılımcıların yaşlarının ilerlemesiyle, tarım sigortası yaptırma olasılığının da artacağı tespit edilmiştir.

Çalışmada, üreticilerin eğitim seviyelerinin tarım sigortası yaptırma kararı üzerinde etkili olan bir özellik olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çözümlemede katılımcıların eğitim seviyelerinin artmasıyla, tarım sigortası yaptırma olasılığının da artacağı belirlenmiştir. Ayrıca, üreticilerin yıllık toplam gelirlerinin de tarım sigortası yaptırma kararı üzerinde etkili olan bir özellik olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çözümlemeye göre, üreticilerin toplam yıllık gelirlerinin artmasıyla, tarım sigortası yaptırma olasılığının da artacağı belirlenmiştir.

Araştırmada, Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar vermede etkili olan faktörlerin belirlenmesi için ki-kare testinden de yararlanılmıştır. Yapılan test sonucu üreticilerin üretici örgütlerine üye olma durumlarının, tarım sigortası yaptırma kararları üzerinde etkili bir özellik olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çözümlemeye göre üreticilerin, üretici örgütlerine üye olma durumlarında, tarım sigortası yaptırma olasılığının da artacağı belirlenmiştir.

Araştırmada, Antepfıstığı üreticilerinin tarım sigortası yaptırmaya karar vermede etkili olan faktörlerin belirlenmesi için t-testinden de faydalanılmıştır. Yapılan test sonucu; üreticilerin gelirlerinin, arazi büyüklüğünün, girdi maliyetindeki değişimin, borçlanma durumunun, faiz oranındaki değişimin, gübreleme ve bakım masraflarının, yakıt tüketiminde yapılan masrafların, işgücü maliyetlerinin, hasat esnasında yapılan masrafların, ürünlerin taşıma ve pazarlama masraflarının, işgücü maliyetlerinin ve üreticilerin tarım sigortası yaptırma kararları üzerinde etkili özellikler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca testin diğer sonuçlarına göre üreticilerin üretimlerini etkileyen risk faktörlerinden; hastalık ve zararlıya bağlı verimde düşme ve hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişiklikler üreticilerin tarım sigortası yaptırma kararları üzerinde etkili özellikler olduğu belirlenmiştir.

Ankete katılan Antepfıstığı üreticilerinin %17'si tarım sigortası yaptıırken, %83'ü ise tarım sigortası yaptırmamaktadır. Ankete katılan Antepfıstığı üreticilerinden tarım sigortası yaptıran katılımcıların, %7'lik oranla geçmişte zararlar karşılaştıklarından dolayı tarım sigortası yaptırdıkları, %2,7'lik oranın ise devlet desteği nedeniyle tarım sigortası yaptırdıkları tespit edilmiştir. Bu da göstermektedir ki üreticilerin devletin prim desteğinden çok zararlar karşılaştıklarında tarım sigortası yaptırmaya yöneldikleridir. Ankete katılan Antepfıstığı üreticilerinden tarım sigortası yaptıran katılımcıların %16,3'ünün devlet desteği olmasının sigorta yaptırmalarını etkilediğini belirtirken, %0,7'si ise devlet desteği olmasının sigorta yaptırmalarını etkilemediğini belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, katılımcıların tarım sigortası yaptırmalarında devlet desteğinin olmasının da etkili bir faktör olduğunu göstermektedir.

Ankete katılan Antepfıstığı üreticilerinden tarım sigortası yaptıran katılımcıların, %10,7'lik oranla orta derecede memnun olduğu ve kesinlikle memnunum diyen katılımcı olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, tarım sigortası yapan katılımcıların TARSİM'den tam olarak memnun olmadıkları ve TARSİM'in üreticiler tarafından eksik bulunan, beğenilmeyen ve zayıf yönlerinin olduğunu göstermektedir.

Ankete katılan katılımcıların %82'si riskleri karşılamada sigortayı etkin bir araç olarak gördüklerini belirtirlerken %18'i ise riskleri karşılamada sigortayı etkin bir araç olarak görmediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %67,3'ü prim miktarı daha düşük olursa sigorta yaptıracaklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, üreticilerin tarım sigortası yapılmasının gerekli olduğunu düşünmektedirler fakat prim miktarını yüksek buldukları için tarım sigortası yaptırmadıklarını göstermektedir.

Ankete katılan Antepfıstığı üreticilerinden tarım sigortası yaptıran katılımcıların, %12,3 oranla mevcut prim miktarından orta derecede memnun oldukları ve kesinlikle memnunum diyen katılımcı olmadığı tespit edilmiştir. Bu da bize üreticilerin, mevcut prim miktarından tam olarak memnun olmadıklarını göstermektedir.

Ankete katılan katılımcılar, prim miktarı olarak dekara ortalama olarak 19,92 TL ödemek istediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlara göre, Şanlıurfa İlinde Antepfıstığı üreticileri için dekara ödemek istedikleri en uygun prim miktarının ortalama 19,92 TL olduğudur. Ankete katılan katılımcılar, prim miktarının istedikleri gibi olması durumunda, sigortalatmak istedikleri Antepfıstığı bahçesinin ortalama 53,15 dekar olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuca göre de, üreticilerin prim miktarı istedikleri gibi olsa arazilerine tarım sigortası yaptırmaya ılımlı baktıklarını göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen veriler ve özellikle üreticilerin tarım sigortası yaptırmaya karar vermelerinde etkili olduğu belirlenen değişkenlerden bireysel özellikler (üreticilerin yaşı, tarım dışı herhangi bir ile uğraşma durumu) herhangi bir müdahale ile değiştirilebilecek değişkenler değildir. Sonuç olarak bu değişkenlerle ilgili bir öneride bulunmak anlamsız olacaktır. Fakat, TARSİM üreticilerin tarım sigortaları konusunda yeterince bilgilendirilmeleri ve tarım sigortası bilincinin tam olarak oluşması amacıyla gerekli eğitimleri düzenli olarak yapmalıdır. TARSİM 2017 yılında buğday bitkisinde uygulamaya koyduğu kuraklık riskini geliştirip, diğer gerekli ürünler için de teminat altına almalıdır. Bunun dışında tarım sigortalarının yaygınlaşması için TARSİM tarafından tanıtımlar ve bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Ayrıca eksper hizmetlerinin daha iyi yapılmasını sağlayacak kaliteye ulaştırılması, prim ödemelerinde üreticilerin üretim ve hasat dönemlerinin de dikkate alınması ve tarım sigortası kapsamının özellikle de kuraklık riskinde daha da genişletilmesi tarım sigortasının yaygınlaşabilmesine olanak sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- AKÇAÖZ, H., ÖZKAN, B., ve KIZILAY, H., 2006. Antalya İlinde Tarımsal Üretimde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortası Uygulamaları, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(2): 93-103.
- ALAY, Ö., 2012. Kastamonu İli Tarım Kredi Kooperatiflerinde Tarım Sigortaları Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat, 110s.
- ANONİM, 2017. Şanlıurfa İli Tanıtım Sunumu, Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi.
- ANONİM, 2018. Tanıtım Sunumu, 2019 Yılı Değişiklikleri Temel Sunum, Tarım Sigortaları Havuzu.
- BARIŞ, Ö., 2007. Türkiye'de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Risk Yönetimi ve Tarım Sigortalarının AB'ne Uyumu Açısından Değerlendirilmesi. Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 154s.
- BENEK, S., 2006. Şanlıurfa İlinin Tarımsal Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri, Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafi Bilimler Dergisi, 4(1): 67-91.
- BOZ, İ., 1993. Tarım Sigortasının Polatlı İlçesinde Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 181s.
- CHONGHARALOUYE YEKAN, M.B., 2012. Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamasının Analizi. Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 111s.
- ÇETİN, E., 2010. Devlet Destekli Tarım Sigortalarının Yapısal Olarak İncelenmesi ve Gelişme Potansiyeli Yönünden Öneriler. Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 126s.
- DİNLER, T., YALTIRIK, A., ÇETİN, B., ÖZKAN B., GÜLÇUBUK, B., SÜRMELİ, E., EKMEN, E., SANER, G., AKÇAÖZ, H., UYSAL, Ö.K., KARAASLAN, S. ve KIYMAZ, T., 2005. Tarımda Risk Yönetimi ve Tarım Sigortaları. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, 3-7 Ocak, Ankara, s.5-12
- DOĞAN, R., 2012. Türkiye'de ve Avrupa'da Tarım Sigortaları Uygulamaları. Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 114s.
- ERAKTAN, G., 1970. Türkiye'de Zirai Sigortanın Lüzum ve Önemi. T.C. Ziraat Bankası Matbaası, Ankara, 109-110s.
- ERTAN, A. ve GÖK, M., 2012. Eğirdir İlçesi Tarım Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi. ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 3(5):66-76.
- GÜNGÖR, M., 2006. Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamaları ve Devlet Destekli Tarım Sigortası, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 98s.
- GÜZEL, A., 2012. 1927 Tarihli Urfa Salnamesinin Tarihi Coğrafya Özellikleri Bakımından Değerlendirilmesi. Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1):231-262

- İSEL, M., 2010. AB Ortaklık Sürecinde Türkiye'nin Tarım Politikaları ve Buna Bağlı Olarak Değişen Tarım Sigortalarının (TARSİM) İncelenip Değerlendirilmesi, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 77s.
- İŞCEBEREN, V., 2018. Tekirdağ İli Süleymanpaşa İlçesi Ziraat Odasına Üye Çiftçilerin Tarım Sigortasına Olan Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 102s.
- KABAOĞLU, H., 2017. Fındık Üreticilerinin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi: Düzce İli Örneği, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 154s.
- KESKİNKILIÇ, K., 2013. Tarım Sigortacılığı: Dünya ve Türkiye'deki Uygulamaların Değerlendirilmesi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 107s.
- KIPKEMOI, K.B., 2016. Eliciting Altitude Of Farmers Towards Agricultural Insurance And Willingness To Pay In Çarşamba District Of Samsun, Turkey, On Dokuz Mayıs University, Department Of Agricultural Economy, Master Of Science Degree, Samsun, 65s.
- NALİNCİ, S., 2018. Amasya İlindeki Üreticilerin Riske Karşı Tutumları ve Tarım Sigortası Karar Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Tokat, 283s.
- NEWBOLD, P., 1995. Statistics For Business and Economics Fourth Edition. Prentice Hall, International Editions, 350-500s.
- PERÇİN, E., 2011. Geleneksel Tarım Sigortaları İle Devlet Destekli Tarım Sigortaları Uygulamalarının Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma, Namık Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ, 62s.
- SEVİM, U., 2010. Türkiye'de Tarım Sigortalarında Tarım Sigortaları Havuzu ve TARSİM Uygulaması, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 171s.
- TÜMER, İ. E., 2004. Erzurum Merkez İlçe Köylerindeki Çiftçilerin Tarım Sigortası İle İlgili Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 57s.
- YAVUZ, G.G., 2010. Polatlı İlçesinde Üreticilerin Tarım Sigortası Yaptırmaya Karar Verme Sürecinde Etkili Olan Faktörlerin Analizi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 128s.
- YAZGI, E. F., 2017. Türkiye'de Tarım Sigortası Uygulamaları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Alternatif Model Arayışı, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 108s.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Pınar İRVEN
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : ÇINAR/09.08.1993
Telefon : 0(555) 752 06 56
E-mail : irven.pinar21@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı,	İlçe, İl,	Bitirme Yılı
Lise	: İMKB Kayapınar Lisesi,	Kayapınar/Diyarbakır	2011
Üniversite	: Harran Üniversitesi, Ziraat Fakültesi,	Haliliye/Şanlıurfa	2016
Yüksek Lisans	: Harran Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,	Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı	2019

YABANCI DİLLER: İngilizce

EKLER

Ek-1 Antep Fıstığı Üreticilerine Sorulan Anket Soruları

ŞANLIURFA İLİNDE TARIM SİGORTACILIĞINDA ANTEP FISTIĞI BİTKİSİNDE PRİM MİKTARININ BELİRLENMESİ

Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü “Şanlıurfa İlinde Tarım Sigortacılığında Antepfıstığı Bitkisinde Prim Miktarının Belirlenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışması kapsamında hazırlanan anket çalışmasıdır. Anketlere vermiş olduğunuz cevaplar bilimsel amaçlı olarak kullanılacak olup üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

Anket No		İlçe		Köy/Mahalle	
Anketör				Tarih	..... / ..... / 201...

1. SOSYO DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1	Yaşınız							K1
2	Cinsiyetiniz	0) Kadın		1) Erkek			K2	
3	Medeni Durumunuz	0) Evli		1) Bekâr			K3	
4	Ailenizdeki Birey Sayısı							K4
5	Ailenizde Tarımla Uğraşan Birey Sayısı							K5
6	Ailenizde Tarım Dışı İşlerde Çalışan Birey Sayısı							K6
7	Eğitim Durumunuz							K7
	1)Okur-Yazar Olmayan	2)Okur-Yazar	3)İlkokul	4)Ortaokul	5) Lise	6)Ön lisans/Lisans	7) Lisans Üstü	
8	Ailenizin Yıllık Toplam Geliri							K8
9	Tarım Dışında Herhangi Bir İşle Uğraşıyor musunuz?				0) Hayır	1) Evet	K9	
Cevabınız “EVET” ise hangi işle uğraşmaktasınız								K9A
.....								
10	Ailenizin tarım dışı faaliyetlerden yıllık toplam geliri							K10
11	Kaç yıldır çiftçilik yapmaktasınız							K11
12	Sosyal güvenceniz							K12
	1) Yok	2) SGK	3) Bağ-Kur	4) Emekli Sandığı	5) Yeşil Kart	6) Özel Sigorta		
13	ÇKS Kaydınız var mı?				0) Hayır	1) Evet	K13	
14	Herhangi bir üretici örgütüne üye misiniz?				0) Hayır	1) Evet	K14	

Cevabınız **"HAYIR"** ise lütfen 16. Soruya geçiniz.

15	Üretici örgütlerinden hangisi/hangilerine üyesiniz?			
	Ziraat Odası	0) Hayır	1) Evet	K15A
	Tarımsal Amaçlı Kooperatifler	0) Hayır	1) Evet	K15B
	Üretici / Yetiştirici Birlikleri	0) Hayır	1) Evet	K15C
16	Tarım Sigortası Yaptırıyor musunuz?	0) Hayır	1) Evet	K16

Cevabınız **"HAYIR"** ise lütfen 19. Soruya geçiniz.

17	Hangi Tarım Sigortasından Yararlandınız Belirtiniz				
	Bitkisel Ürün sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17A
	İlçe bazlı kuraklık verim sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17B
	Sera sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17C
	Büyükbaş hayvan hayat sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17D
	Küçükbaş hayvan hayat sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17E
	Kümes hayvanları hayat sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17F
	Arıcılık (Arılı Kovan) sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17G
	Su ürünleri Hayat Sigortası		0) Hayır	1) Evet	K17H
18	TARSİM'den memnun musunuz?				K18
	1)Kesinlikle memnun değilim	2)Memnun değilim	3)Orta Derecede Memnunum	4) Memnunum	

II. İŞLETMEYE AİT ÖZELLİKLER

19	Tarımsal üretimde hangi faaliyet kolunda üretim yapmaktasınız?	1) Bitkisel	2) Hayvansal	3) Her ikisi	K19

20	İşletmeye ait arazi varlığı					
	Mülkiyet Durumu	Sulu (da)	Kuru (da)	Sulama Kaynağı 1) Kanal 2) Kuyu	Toplam Arazi (da)	
	Mülk	K20A1	K20A2	K20A3	K20A4	
	Kira	K20B1	K20B2	K20B3	K20B4	
	Ortaklık	K20C1	K20C2	K20C3	K20C4	
21	Mülk arazinizi Tarımsal Faaliyetler için Kiraya veriyor musunuz?			0) Hayır	1) Evet	K21

22	İşletmede Çalışan Aile Fertleri Hakkında Bilgiler			
Cinsiyet 1)Erkek 2)Kadın	Yaş	Eğitim Durumu	İş Kolu 1)Bitkisel 2)Hayvansal 3)Her ikisi de	Çalışma Süresi (Gün)
K22A1	K22A2	K22A3	K22A4	K22A5
K22B1	K22B2	K22B3	K22B4	K22B5
K22C1	K22C2	K22C3	K22C4	K22C5
K22D1	K22D2	K22D3	K22D4	K22D5
K22E1	K22E2	K22E3	K22E4	K22E5

23	İşletmede yabancı iş gücü çalışıyor mu? (İşçi)		0) Hayır	1) Evet	K23
24	İşletmede Çalışan Yabancı İş Gücü Hakkında Bilgiler				
Cinsiyet 1)Erkek 2)Kadın	Yaş	Eğitim Durumu	İş Kolu 1)Bitkisel 2)Hayvansal 3)Her ikisi de	Çalışma Süresi (Gün)	Verilen Ücret (TL)
K24A1	K24A2	K24A3	K24A4	K24A5	K24A6
K24B1	K24B2	K24B3	K24B4	K24B5	K24B6
K24C1	K24C2	K24C3	K24C4	K24C5	K24C6
K24D1	K24D2	K24D3	K24D4	K24D5	K24D6
K24E1	K24E2	K24E3	K24E4	K24E5	K24E6

25	İşletmeye ait Alet-Ekipman Varlığı Hakkında Bilgiler		
Cinsi	Adet	Yaşı	Toplam Bugünkü Değeri (TL)
Traktör	K25A1	K25A2	K25A3
Toprak İşleme Aletleri	K25B1	K25B2	K25B3
Ekim-Dikim Makinesi	K25C1	K25C2	K25C3
Biçer-Döver	K25D1	K25D2	K25D3
Hasat Makinesi	K25E1	K25E2	K25E3

26	Kaç yıldır bitkisel üretim yapmaktasınız?	K26
27	Kaç yıldır Antepfıstığı üretimi yapmaktasınız?	K27

28	Antepfıstığı Üretimi Hakkında Bilgiler

Ürün	Alan (da)	Verim (kg/da)		Toplam Ürün Miktarı (kg)		Birim Fiyatı (TL/kg)		GSÜD (TL)	
		Verimli Dönem	Verimsiz Dönem	Verimli Dönem	Verimsiz Dönem	Verimli Dönem	Verimsiz Dönem	Verimli Dönem	Verimsiz Dönem
Antep Fıstığı	K28A1	K28A2	K28A3	K28A4	K28A5	K28A6	K28A7	K28A8	K28A9

29. Antepfıstığı üretiminde yapılan değişken masraflar

Masraf Kalemi	Masraf tutarı (TL)
Gübreleme ve bakım masrafları (budama, sürüm, çapalama vb.)	K29A1
Yakıt tüketiminde yapılan masraflar (yağ ve benzeri)	K29A2
Alet ekipman kira bedeli	K29A3
Hasat esnasında yapılan masraflar (sergi vb.)	K29A4
Ürünlerin taşıma ve pazarlama masrafları	K29A5
İşgücü maliyeti (farklı dönemlerde tutulan işçilere ödenen tutar)	K29A6

30	Hangi iklim olayı üretiminizi daha çok etkiler (etki derecesine göre ilk 3 sırayı belirtiniz)			K30A
	1)Kuraklık	2)Düzensiz Yağış	3)Don	K30B
	4)Dolu	5)Kum Fırtınası	6) Rüzgâr / Fırtına	K30C
31	Antepfıstığı Üretiminde Gelirinizi en çok etkileyen faktör aşağıdakilerden hangisidir?			K31
	1) Üretimdeki dalgalanma	2) Fiyatlardaki Dalgalanma	3) Her ikisi de	
32	Ürün kayıplarından kaynaklanan gelir dalgalanmalarına yönelik ne tür önlemler alırsınız?			K32
	1) ürün çeşitlendirmesine gitmek	2) İşletme dışında çalışma	3) sigorta yaptıрма	4)..... .....

Aşağıda verilen risk faktörlerinin size göre önem dereceleri nelerdir?

1) Çok Önemsiz		2) Önemsiz	3) Orta derecede önemli	4) Önemli	5) Çok Önemli
33	Girdi maliyetindeki değişme				K33
34	Ürün Fiyatındaki değişme				K34
35	Borçlanma durumu				K35
36	Faiz oranındaki değişme				K36
37	Don olması				K37

38	Fazla yağışın veya sel baskını olması	K38
39	Yetersiz yağışın olması	K39
40	Hastalık ve zararlıya bağlı verimde düşme	K40
41	Hırsızlık	K41
42	İş gücü sağlamadaki sorunlar	K42
43	Yangın	K43
44	Yeterli alet-makinenin olmayışı	K44
45	Hükümetin seçilen ürünlere ilişkin politikalarındaki değişiklikler	K45

46	Daha önce Antepfıstığı bahçenize sigorta yaptırdınız mı?	0) Hayır	1) Evet	K46

Cevabınız “Hayır” ise 61. Soruya geçiniz.

47	Toplamda kaç yıl Antepfıstığı bahçenize sigorta yaptırdınız?			K47
48	Bu yıl Antepfıstığı bahçenize sigorta yaptırdınız mı?	0) Hayır	1) Evet	K48

Cevabınız Evet ise 52. Soruya geçiniz.

49	En son kaç yıl önce Antepfıstığı bahçenize sigorta yaptırdınız?	K49

50	Antepfıstığına Tarım Sigortası yaptırmaktan neden vazgeçtiniz?			K50	
	1)Devamlı prim ödeyecek gelir elde edemiyorum	2)Hasar bedelinin ödenmesinde olumsuzluklar yaşaması			
	3)Sigorta yaptırdığım yıl hasar olmayınca paramın boşa gittiğine inanıyorum	4)Hasar bedelini tam olarak alamıyorum			
51	Antepfıstığına tekrar sigorta yaptırmayı düşünür müsünüz?		0)Hayır	1)Evet	K51

52	Antepfıstığına Tarım Sigortası yaptırma nedeniniz nedir?			K52
	1)Geçmişte zararlar karşılığı	2) Çevredeki çiftçilerin zararlar karşılığı ve kişinin bunu bilmesi	3) Sigorta yayım elemanlarının tavsiyesi üzerine	
	4) Devlet desteği nedeniyle	5) Sigortanın Önemli olduğuna inanmasından	6)	

53	Mevcut sigorta prim bedelinden memnun musunuz?					K53
	1) kesinlikle memnun değilim	2) memnun değilim	3) orta derecede memnunum	4) memnunum	5) kesinlikle memnunum	

54	Yaptırdığınız sigorta poliçesinin tam kapsamını okudunuz mu?	0)Hayır	1)Evet	K54

55	Sigorta Kapsamınız aşağıdakilerden hangisini içeriyor	1) ana paket	2) tam paket	K55
	1) Paket 1: tüm bitkisel ürünler için dolu, fırtına, hortum, yangın, deprem , heyelan, sel ve su baskınının ürünlerde neden olduğu miktar kaybı			
	• Dolunun yaş meyve, yaş sebze ve kesme çiçeklerde neden olduğu kalite kaybı.			
	2) İsteğe bağlı olarak;			
	• Don riskinin yaş meyvelerde neden olduğu miktar kaybı.			

56	Son 5 yıl içinde Sigorta yaptığınız süreçte ürün hasarı yaşadınız mı?	0)Hayır	1)Evet	K56
57	Son 5 yıl içinde hasara karşın tazminat aldınız mı?	0)Hayır	1)Evet	K57
58	Aldığınız Tazminat bedeli (TL/da) (dönüme alınan tazminat bedeli)			K58
59	Sigorta firmasının zararınızı karşılamasından memnun kaldınız mı?			K59
	1)kesinlikle memnun değilim	2)memnun değilim	3) orta derecede memnunum	
			4) memnunum	5) kesinlikle memnunum
60	Devlet desteği olması sigorta yaptırmanızı etkiledi mi?	0)Hayır	1)Evet	K60

Antepfıstığı bahçenize tarım sigortası yaptırmamanızda aşağıdaki faktörlerin etkili olduğu hususuna katılıyor musunuz?				
1) Kesinlikle Katılmıyorum	2) Katılmıyorum	3) Orta derecede Katılıyorum	4) Katılıyorum	5) Kesinlikle Katılıyorum
61	Sigorta firmalarına güvenmiyorum			K61
62	Prim bedelinin yüksek oluşu			K62
63	Kendi önlemlerimi kendim aldığım için sigortaya ihtiyacım yok			K63
64	Çevredeki çiftçilerin sigortadan memnun kalmaması			K64
65	Prosedürün çok ağır olması			K65

66	Riskleri karşılamada sigortayı etkin bir araç olarak görüyor musunuz?	0)Hayır	1)Evet	K66
67	Primler daha düşük olsa sigorta yaptırır mıydınız?	0)Hayır	1)Evet	K67
68	Antepfıstığı sigorta primi olarak ne kadar prim ödemek isterdiniz (TL/da)			K68
69	Antepfıstığında sigorta prim bedeli istediğiniz gibi olsaydı kaç dönüm Antep fıstığı bahçesini sigortalattırırdınız?			K69

70	Antepfıstığı bahçenizde %100 hasar gerçekleştiğinde Aşağıda 1 da için belirtilen prim miktarına karşı sigorta ve tazminat bedeli verilmiştir. Bunu kabul eder misiniz? Not: Birim bedel 10 TL kabul edilmiştir.		0)Hayır	1)Evet	K70
	Prim Miktarı	Sigorta Bedeli	Tazminat Tutarı		
	40 TL	2000 TL	1600 TL		
71	Siz ne kadar prim bedeli ödemek istersiniz belirtiniz (TL)				K71
72	Tarım sigortaları ile ilgili belirtmek istediğiniz şikâyet ve önerileriniz var mı?				
					K72A
					K72B
					K72C
					K72D
					K72E

ANKETE KATILIM GÖSTERDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİM...

**T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ŞANLIURFA İLİNDE ANTEPFISTIĞI ÜRETİMİNDE TARIM SİGORTASI
YAPILMASINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ**

Pınar İRVEN

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

**ŞANLIURFA
2019**